

**Załącznik
do Uchwały Nr XLVII/300/2022
Rady Miejskiej w Prabutach
z dnia 26 stycznia 2022r.**

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII DLA MIASTA I GMINY PRABUTY NA 2022 ROK

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.

W realizacji zadań zawartych w Programie szczególne zastosowanie mają następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 2) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 3) Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym;
- 4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie;
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 7) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

II. INFORMACJE NA TEMAT PROGRAMU.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie Miasta i Gminy Prabuty. Program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu problemów alkoholowych i innych uzależnień, oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują. Konsumpcja alkoholu w sposób istotny wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących szkodliwie, uzależnionych ale wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych tj. przestępczość, ubóstwo, przemoc w rodzinie, wypadki samochodowe i winno być przedmiotem troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej. Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Przemoc w rodzinie jest dysfunkcją, która w wielu przypadkach ma swoje źródło w uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, a także zależne. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci. W obecnej dobie nie zastanawiamy się już, czy warto pomagać osobom, rodzinom, dzieciom dotkniętym problemem alkoholizmu, ale jak to robić szybciej, skuteczniej i

efektywniej. Pomagać to nie tylko minimalizować skutki alkoholizmu ale przede wszystkim zapobiegać, czyli edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, konfliktami. Pomagać to również podejmować działania polegające na kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, uczyć umiejętności mówienia „nie” wszelkim używkom kiedy to człowiek jest poddany presji otoczenia. Należy zwrócić uwagę, że uzależnienie nie dotyczy tylko alkoholu, narkotyków, ale również innych zachowań tj. uprawianie hazardu, uzależnienia od internetu, gier komputerowych itp. Bardzo często stanowi to ucieczkę od problemów dnia codziennego. Uzależnienia mogą być pojedyncze lub złożone, mogą się krzyżować, zmieniać. Powodują one choroby wyniszczające psychikę, a w dalszej kolejności niszczą życie rodzinne, zawodowe, towarzyskie. W osobie uzależnionej następują zmiany charakterologiczne, które objawiają się brakiem obowiązkowości, osłabieniem woli i zainteresowań. Dlatego tak ważne jest uczestnictwo w programach opracowanych w celu „walki” z nałogiem. Uzależnienia behawioralne (czynnościowe)- rozumie się przez to zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz jej otoczenia. Przykłady uzależnień behawioralnych: patologiczny hazard, uzależnienie od komputera, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od seksu/ pornografii, uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, uzależnienie od telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się.

Adresatami Programu są wszyscy mieszkańcy Miasta i Gminy Prabuty, a w szczególności:

- 1) Dzieci i młodzież;
- 2) Rodzice, opiekunowie i wychowawcy;
- 3) Konsumenci i sprzedawcy napojów alkoholowych;
- 4) Osoby pijące w sposób ryzykowny, szkodliwy oraz osoby uzależnione;
- 5) Rodziny osób z problemem uzależnień i przemocy;
- 6) Pracownicy podmiotów działających na terenie Miasta i Gminy Prabuty, zajmujący się zawodowo lub służbowo profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień.

Źródłem finansowania Programu są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Opłaty te stanowią dochód gminy, który zgodnie z art. 18² ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi może m. in. być wykorzystany na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii.

Na mocy Zarządzenia Burmistrza Miasta i Gminy Prabuty Nr 5/2005 z dnia 17 stycznia 2005 roku Kierownik Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Prabutach powołany został na Pełnomocnika w zakresie realizacji Programu i umocowany do koordynacji oraz nadzoru nad jego realizacją.

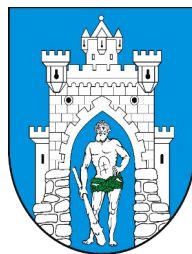
Kluczową rolę w działaniach podejmowanych w ramach Programu odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Prabutach współpracuje w zakresie realizacji Programu m.in. z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Prabutach, Centrum Psychiatrii w Prabutach, Policją, Ośrodkami Zdrowia, Sądem Rejonowym w Kwidzynie, szkołami, organizacjami pozarządowymi. Istotnym zadaniem wynikającym z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nałożonym na Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest obowiązek podejmowania czynności zmierzających do wydania orzeczenia zastosowania wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

III. DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE I GMINIE PRABUTY

Do opracowania niniejszego Programu wykorzystano „Diagnozę Problemu Uzależnień w Mieście i Gminie Prabuty”- raport z badań przeprowadzonych w 2021 roku, którą opracowała P.W.TaMari Tamara Duško

DIAGNOZA PROBLEMU UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE I GMINIE PRABUTY

- raport z badań społecznych -

PRABUTY 2021

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Charakterystyka problemu uzależnień.....	4
2. Metodologia badania.....	8
3. Skala problemu uzależnień w gminie.....	10
4. Wyniki badań ankietowych dorosłych mieszkańców.....	14
4.1. Charakterystyka respondentów.....	14
4.2. Świadomość społeczna w obszarze uzależnień.....	15
4.3. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami.....	16
4.4. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu.....	18
5. Wyniki badań ankietowych młodzieży.....	21
5.1. Opinie młodzieży na temat zjawiska uzależnień.....	21
5.2. Doświadczenia osobiste związane z substancjami psychoaktywnymi.....	24
5.2.1. Palenie tytoniu.....	24
5.2.2. Picie alkoholu.....	25
5.2.3. Narkotyki, dopalacze i inne substancje psychoaktywne.....	25
5.2.4. Negatywne doświadczenia związane z substancjami psychoaktywnymi.....	27
5.3. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami behawioralnymi.....	28
5.4. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu.....	31
5.5. Doświadczenia związane z przemocą i cyberprzemocą.....	33
5.5.1 Charakterystyka przemocy.....	33
5.5.2. Doświadczenia młodzieży związane z przemocą.....	34

6. Wyniki badania ankietowego sprzedawców alkoholu.....	37
7. Wyniki badania ankietowego przedstawicieli służb społecznych.....	38
8. Podsumowanie.....	39

Wstęp

Problemy społeczne stanowią jeden z aspektów funkcjonowania społeczeństwa – wpływają na jakość i warunki życia, poczucie bezpieczeństwa oraz perspektywy rozwoju zarówno całych społeczności, jak i rodzin oraz pojedynczych osób. Potocznie rozumiane są jako negatywne zjawiska, czynniki niepożądane przez większość społeczności czy trudne sytuacje, które wymagają rozwiązania. W literaturze definiowane są jako „ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”¹. O problemie społecznym mówimy wtedy, kiedy dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się,

a nie jednorazowy, jest postrzegany i odczuwany przez członków danej społeczności jako istotna dolegliwość w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania oraz można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie².

Podstawą każdego działania służącego rozwiązywaniu problemów oraz lepszemu zaspokajaniu potrzeb ludzi jest diagnoza społeczna, czyli rozpoznanie i opis problemów społecznych. Zawsze odnosi się ona, bezpośrednio lub pośrednio, do stanu zaspokajania potrzeb społecznych i dotyczy zjawisk, które powodują, że nie mogą one być zaspokajane. Dostarcza wiedzy, która pozwala z jednej strony zaplanować i zrealizować działania służące poprawie sytuacji, przy optymalnym i efektywnym wykorzystaniu posiadanych zasobów finansowanych, ludzkich, instytucjonalnych³.

W ramach *Diagnozy problemu uzależnień w Mieście i Gminie Prabuty* badaniu poddano problemy społeczne, o których skali i zasięgu trudno jest wnioskować jedynie na podstawie danych zastanych. Są to problemy uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Specyfika tych zjawisk powoduje, że są trudne z perspektywy osoby – do uświadomienia sobie ich zaistnienia, a z perspektywy instytucji – do rozpoznania.

1 K. Frysztański, *Socjologia problemów społecznych*, Warszawa 2009, s. 20.

2 J. Kwaśniewski, *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, Warszawa 2006, s. 7.

3 T. Schimanek, *Diagnozowanie problemów społecznych*, Warszawa 2015, s. 2-3.

Niniejszy dokument składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwsza ma charakter wprowadzający do tematyki i przedstawia najważniejsze zagadnienia związane z omawianymi problemami społecznymi, z uwzględnieniem wyników badań krajowych, a także metodologię przeprowadzonego badania. Druga część prezentuje wyniki ankiet przeprowadzonych wśród osób dorosłych, młodzieży, przedstawicieli służb społecznych oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Na zakończenie przedstawione zostały wnioski i rekomendacje, wynikające z przeprowadzonego badania

1. Charakterystyka problemu uzależnień

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia, uzależnienie rozumiane jest jako stan psychiczny i fizyczny, który wynika z interakcji organizmu z substancją psychoaktywną. Charakteryzuje się on zmianami zachowania oraz koniecznością przyjmowania substancji w sposób okresowy bądź ciągły – w celu doświadczenia jej wpływu bądź uniknięcia objawów towarzyszących jej brakowi w organizmie. W kontekście dysfunkcji społecznych uzależnienie należy jednak rozumieć szerzej, tj. jako silną i nabytą potrzebę zażywania substancji psychoaktywnych bądź wykonywania określonych czynności, takich jak np. uprawianie hazardu, oglądanie telewizji, korzystanie z internetu czy robienie zakupów.

Określenie *substancje psychoaktywne* odnosi się do szerokiej grupy substancji, definiowanych jako związki chemiczne pochodzenia naturalnego lub syntetycznego, nie zaliczane do pokarmów, mające wpływ na biologiczne funkcjonowanie żywych organizmów. Mogą być nimi wszystkie substancje, które oddziałują na mózg osoby zażywającej, zmieniając jej samopoczucie, stany świadomości czy sposób odbioru bodźców zewnętrznych. Istotne jest to, że wpływają na centralny układ nerwowy człowieka, powodując w organizmie zmiany psychiczne (np. iluzje, euforię, omamy, zaburzenia pamięci) oraz fizyczne (np. pobudzenie, przyspieszenie tętna, wzrost ciśnienia krwi), a przyjmowane w sposób długotrwały mogą prowadzić do uzależnienia⁴.

W literaturze przedmiotu istnieją różne klasyfikacje substancji psychoaktywnych. W zależności od sposobu oddziaływania na organizm można zasadniczo podzielić je na cztery grupy:

- 1) środki tłumiące (alkohol, leki nasenne i uspokajające, środki wziewne) – redukują czynności całego układu nerwowego, osłabiają wewnętrzne hamulce, małe ich dawki powodują pobudzenie, a duże senność;

⁴ Zob. *Współczesne teorie i praktyka profilaktyki uzależnień chemicznych i niechemicznych*, red. M. Jędrzejko, Warszawa 2009, s. 40; <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=112184>.

- 2) środki pobudzające (kofeina, nikotyna, amfetamina, kokaina) – pobudzają czynności ośrodkowego układu nerwowego, wyostają zmysły, przy długotrwałym stosowaniu powodują nadaktywność, bezsenność, brak apetytu;
- 3) halucynogeny (marihuana, haszysz, LSD) – zaburzają czynności mózgu powodując ubarwiony i zniekształcony obraz świata, wywołują pseudohalucynacje;
- 4) opiaty (morfina, kodeina, heroina, opium) – uśmierają ból, ich małe dawki wywołują stany euforii, natomiast duże – stany zamroczenia⁵.

Warto również zwrócić uwagę na zakres *Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii* (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2050). Przepisy ww. ustawy, w świetle art. 3, stosuje się do produktów leczniczych, które są środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi lub prekursorami, w zakresie nieuregulowanym w *Ustawie z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne* (t.j. Dz. U. 2021 poz. 974 ze zm.) oraz substancji chemicznych i ich mieszanin, które są prekursorami albo nowymi substancjami psychoaktywnymi, w zakresie nieuregulowanym w przepisach o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

W świetle Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD - 10) obowiązującej w Polsce od 1992 roku, substancjami psychoaktywnymi powodującymi zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania są: alkohol, opioidy, kanabinoły, substancje uspokajające i nasenne, kokaina, inne substancje stymulujące, w tym kofeina, halucynogeny, tytoń, lotne rozpuszczalniki organiczne oraz inne narkotyki i substancje psychoaktywne⁶.

W zależności od rodzaju substancji psychoaktywnej można wyróżnić różne rodzaje uzależnień, takie jak alkoholizm, narkomania, nikotynizm i lekomania. Granice pomiędzy nimi mogą być jednak nieostre, ponieważ zarówno katalog substancji psychoaktywnych, jak i podejście badaczy do ich klasyfikacji są dość dynamiczne. Niezależnie jednak od rodzaju uzależnienia może ono przynieść negatywne konsekwencje w wielu wymiarach, utrudnia bowiem prawidłowe funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne. Niejednokrotnie prowadzi nie tylko do utraty zdrowia, ale także do wykluczenia społecznego, przestępczości oraz problemów i dysfunkcji w rodzinie.

Specyfika problemu uzależnień powoduje, że dokładne określenie jego skali i zasięgu nie jest możliwe, szczególnie w przypadku alkoholizmu czy narkomanii. Osoby nimi dotknięte lub członkowie ich rodzin mogą przez długi czas nie uświadamiać sobie jego istnienia, mogą też chcieć ukrywać go ze względu na obawę przed ostracyzmem społecznym. Dane oraz badania społeczne przeprowadzane w tym zakresie wskazują jednak na to, że uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych stanowią dość poważny problem społeczny. W świetle raportu „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej

⁵ Tamże.

⁶ <http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/icd10/pdf/ICD10TomI.pdf>.

uwarunkowania”, najistotniejszym czynnikiem ryzyka łącznego obciążenia chorobami mężczyzn w 2017 roku było palenie tytoniu, odpowiadające za utratę 17,2% lat przeżytych w zdrowiu. Dla spożywania alkoholu wskazany odsetek lat wyniósł 14,0% wśród mężczyzn i 2,4% wśród kobiet⁷.

Picie alkoholu w Polsce traktowane jest jako element wieloletniej tradycji, która na stałe zagościła w naszej kulturze. Jak podaje Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2020 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wynosiło 3,7 litra wyrobów spirytusowych (100% alkoholu), 6,4 litra wina i miodów pitnych oraz 93,6 litra piwa. Na 1 mieszkańca przypadało średnio 9,6 litra 100% alkoholu. Analiza okresu dziesięcioletniego wskazuje na zmiany tych wskaźników. W porównaniu do 2010 roku spożycie alkoholu w litrach na mieszkańca wzrosło o 0,5 litra w przypadku wyrobów spirytusowych (100% alkoholu) oraz o 3,1 litra w przypadku piwa. Spożycie wina i miodów pitnych spadło natomiast o 0,6 litra. Średnia na 1 mieszkańca zwiększyła się o 0,58 litra na osobę. W 2020 roku alkohol można było kupić w 122 134 punktach sprzedaży w kraju, z czego 8 621 punktów (7,1%) miało lokalizację w województwie pomorskim. Na jeden punkt sprzedaży alkoholu w kraju przypadało 301 mieszkańców, natomiast w województwie pomorskim wskaźnik ten wynosił 257 osób⁸.

W świetle raportu KPMG Polska „Rynek napojów alkoholowych w Polsce” w 2013 roku Polacy kupili 4 436 mln litrów napojów alkoholowych, wydając na nie ponad 41,1 mld zł. Największy udział w sprzedaży osiągnęło piwo (47%), a w dalszej kolejności wódka (30,7%), czyli grupy alkoholi już od lat posiadające liczną grupę regularnych konsumentów. Okazuje się, że przeciętny Polak kupił w 2013 roku 121,5 litra piwa. Wyniki badania wskazują jednak na zmiany polegające na eksploracji przez konsumentów nowych kategorii napojów alkoholowych. Coraz większą popularnością zaczynają cieszyć się smakowe napoje spirytusowe, wino gronowe oraz whisky. Istotne jest również to, że polscy konsumenci coraz częściej sięgają po alkohole premium, bardziej niż kiedyś doceniają regionalne pochodzenie, a także poszukują nowych, mało znanych produktów⁹.

Zachowania autodestrukcyjne – tj. nadużywanie alkoholu, zażywanie narkotyków oraz palenie papierosów – stanowią jeden z elementów badań w ramach „Diagnozy społecznej 2015”.

W świetle ich wyników, do nadużywania alkoholu w 2015 roku przyznało się 6,21% badanych, natomiast do sięgania po alkohol w trudnych sytuacjach życiowych – 3,53%. Zdecydowanie częściej alkoholu nadużywają mieszkańcy dużych miast (niż małych lub wsi), osoby w średnim wieku, bogaci i biedni (od

7 *Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania*, red. B. Wojtyniak, P. Goryński, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, Warszawa 2018, s. 388-398.

8 <http://www.parpa.pl/index.php/badania-i-informacje-statystyczne/statystyki>.

9 <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/11/Rynek-napojow-alkoholowych-w-Polsce-2014-czesc-I.pdf>.

średniozamożnych), prywatni przedsiębiorcy (niż pracownicy) oraz bezrobotni (niż pracujący). Mieszkańcy województwa pomorskiego prezentują się tu powyżej odsetka krajowego – do nadużywania alkoholu przyznało się w 2015 roku 8,78% osób w wieku od 16 lat wzwyż. Sięganie po alkohol w trudnych sytuacjach deklaruje natomiast 2,98% badanych mieszkańców województwa pomorskiego, czyli mniejszy odsetek niż ogólnie w kraju¹⁰.

„Diagnoza społeczna 2015” wskazuje na utrzymywanie się w populacji dorosłych Polaków problemu narkotyków. Do ich zażywania przyznało się 1,34% dorosłych badanych w Polsce, czyli taki sam odsetek jak w podobnym badaniu w 2005 roku. W województwie pomorskim odsetek ten wyniósł 1,86%. Charakterystyczne jest to, że wśród osób najbardziej zagrożonych narkomanią można wskazać mężczyzn, osoby młode – uczniów i studentów, mieszkańców dużych miast, prywatnych przedsiębiorców, osoby bogatsze i z wyższym wykształceniem. Ponad połowę rzadziej po narkotyki sięgają kobiety, cztery razy rzadziej mieszkańcy miast i wsi od mieszkańców aglomeracji powyżej 500 tys. mieszkańców, natomiast trzykrotnie częściej niż osoby żyjące w związkach małżeńskich narkotyki zażywają osoby w stanie wolnym. Zarówno w przypadku narkomanii jak i alkoholizmu, ich występowanie może wiązać się z natężeniem życiowego stresu¹¹.

Wśród zachowań autodestrukcyjnych „Diagnoza społeczna 2015” wymienia również palenie papierosów, które może dotyczyć nieco mniej niż jednej czwartej dorosłych Polaków. Przeciętna liczba wypalanych dziennie papierosów wynosi 14,88 sztuk. Wśród palaczy dominują osoby w średnim wieku, mężczyźni, osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz uboższe. Najwyższy odsetek osób palących odnotowano wśród bezrobotnych, mężczyzn, osób w wieku od 45 do 59 lat oraz pracowników najemnych w sektorze prywatnym, natomiast najniższy wśród uczniów i studentów, osób starszych, emerytów. W przypadku zjawiska palenia papierosów, województwo pomorskie prezentuje się gorzej niż kraj. Okazuje się bowiem, że odsetek palaczy wynosi tu 25,6% przy średniej krajowej 24,0%. Liczba wypalanych przeciętnie w ciągu dnia papierosów wynosi 14,88 w przypadku badanych mieszkańców województwa pomorskiego, czyli podobnie jak w kraju, gdzie kształtuje się ona na poziomie 14,89¹².

Grupą szczególnie zagrożoną uzależnieniami od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest młodzież. Tematyce uzależnień młodych ludzi poświęcony jest dokument „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r. Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach ESPAD”.

W świetle przedstawionych w nim wyników:

10 *Diagnoza społeczna 2015. Warunki i jakość życia Polaków*, red. J. Czapiński, T. Panek, Warszawa: Rada Monitoringu Społecznego 2015, s. 294-297.

11 Tamże, s. 298-299.

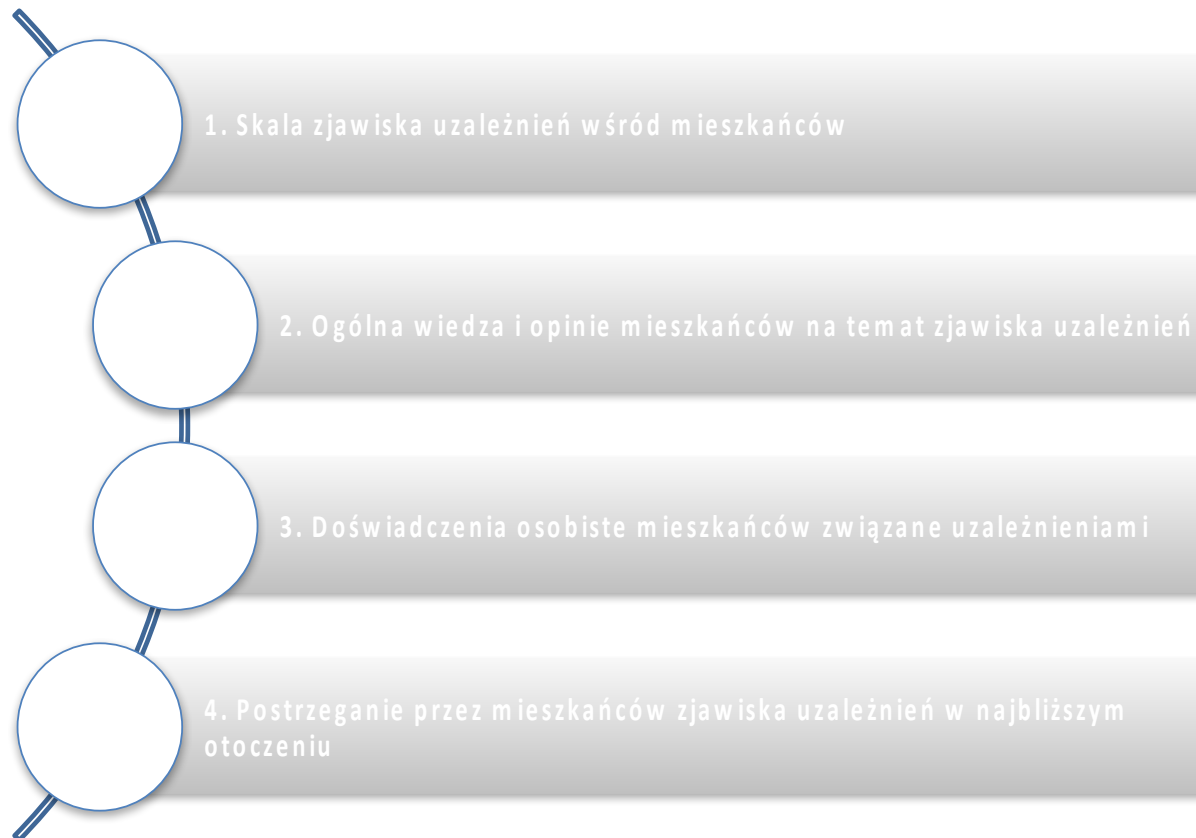
12 Tamże, s. 290-291.

- napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej; próby picia w momencie badania miało za sobą 80,0% gimnazjalistów z klas trzecich i 92,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych;
- w czasie 12 miesięcy przed badaniem jakiegokolwiek napoje alkoholowe piło 67,9% młodszych uczniów i 89,0% starszych;
- stanu silnego upojenia alkoholem doświadczyło, chociaż raz w życiu, 33,3% piętnasto- i szesnastolatków oraz 56,6% uczniów ze starszej grupy;
- w 2019 roku 34,1% gimnazjalistów oraz 58,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wypilo choć raz pięć drinków przy jednej okazji w czasie ostatnich 12 miesięcy;
- doświadczenia z paleniem papierosów ma połowa gimnazjalistów oraz dwie trzecie starszych uczniów, a aktualnie wypala ponad 10 papierosów dziennie około 3% gimnazjalistów i prawie 5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych;
- biorąc pod uwagę narkotyki, na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia i eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (21,4% wśród gimnazjalistów oraz 37,2% wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych), na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (15,1% i 18,3%), a na trzecim miejscu substancje wziewne (8,6% i 6,9%).

Powyższe wyniki, pomimo iż wykazywały niejednokrotnie tendencję spadkową w porównaniu do wcześniejszych badań tego typu, nie napawają jednak optymizmem. Wskazują bowiem na wciąż istniejące zagrożenie uzależnieniami od różnego rodzaju substancji psychoaktywnych wśród młodzieży.

2. Metodologia badania

Główny cel badania stanowiło zdiagnozowanie skali zagrożenia problemem uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Miasta i Gminy Prabuty. Jego osiągnięciu służyła analiza następujących obszarów:

Badanie zostało przeprowadzone za pomocą dwóch wzajemnie uzupełniających się metod. Pierwszy obszar został przeanalizowany za pomocą *desk research*, czyli metody polegającej na analizie dostępnych danych i informacji pochodzących z różnych źródeł. Najważniejsze źródła stanowiły sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz ocena zasobów pomocy społecznej. Zasadniczo analiza została przeprowadzona dla przedziału lat 2018-2020, z zastrzeżeniem, iż przyjęto zasadę wykorzystywania danych rocznych najbardziej aktualnych na moment opracowywania dokumentu.

Obszary dotyczące ogólnej wiedzy i opinii mieszkańców, ich doświadczeń osobistych oraz postrzegania zjawiska uzależnień w najbliższym otoczeniu zostały przeanalizowane za pomocą badania ankietowego, przeprowadzonego w okresie październik-grudzień 2021 roku na próbie 25 dorosłych mieszkańców oraz 92 młodzieży do 18 roku życia. Każda z tych grup wypełniała kwestionariusz dostosowany do jej specyfiki, w tym przede wszystkim do wieku respondentów. Badanie przeprowadzone wśród osób dorosłych było ukierunkowane na ogólne doświadczenia osobiste oraz postrzeganie zjawiska uzależnień w najbliższym otoczeniu. Badanie młodzieży miało bardziej szczegółowy charakter i służyło dogłębnemu poznaniu doświadczeń osobistych młodych ludzi w zakresie kontaktu z czynnikami mogącymi powodować uzależnienia oraz spostrzeżeń w tym obszarze, dotyczących ich środowiska rówieśniczego.

Pogłębieniu tematyki uzależnień w lokalnym środowisku służyło badanie opinii 10 sprzedawców napojów alkoholowych oraz 5 przedstawicieli służb społecznych, pracujących w obszarach związanych z problematyką uzależnień. Łącznie w badaniu wzięło udział 132 respondentów.

25 dorosłych mieszkańców
92 młodzieży
10 sprzedawców napojów alkoholowych
5 przedstawicieli służb społecznych

Kwestionariusz skierowany do dorosłych mieszkańców składał się z 24 pytań, w tym 4 pytań metryczkowych, które odnosiły się do płci, wieku, wykształcenia oraz sytuacji społeczno-zawodowej respondentów. Kwestionariusz skierowany do młodzieży zawierał natomiast 35 pytań, w tym 2 metryczkowe dotyczące płci oraz wieku. Pytania zasadnicze w obu kwestionariuszach miały charakter pytań zamkniętych i półotwartych, przy czym część z nich w sposób złożony obejmowała swoim zakresem kilka zagadnień. Kwestionariusz dla przedstawicieli służb społecznych obejmował 11 pytań, w tym 4 metryczkowe (płeć, wiek, staż pracy, instytucja/organizacja), natomiast kwestionariusz dla sprzedawców napojów alkoholowych składał się z 11 pytań, wśród których były 3 pytania metryczkowe (płeć, wiek, czas pracy w punkcie sprzedaży). Badanie wśród młodzieży oraz przedstawicieli służb społecznych zostało przeprowadzone metodą online, natomiast badanie pozostałych grup respondentów odbyło się za pomocą kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia w wersji tradycyjnej „papierowej”.

3. Skala problemu uzależnień w gminie

Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień jest skomplikowane, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania,

a osoby nimi dotknięte nie chcą przyznać się do problemu. Wyzwanie stanowi też fakt pojawiania się coraz to nowych rodzajów uzależnień i substancji uzależniających oraz fragmentaryczność statystyk różnych instytucji i organizacji w sposób bezpośredni lub pośredni zajmujących się tą problematyką. Niemniej jednak dane i sprawozdania tych instytucji stanowią cenne źródło informacji.

W 2020 roku Gmina Prabuty liczyła 12 998 mieszkańców. Spośród nich 15,0% funkcjonowało w rodzinach korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (837 rodzin; 1 956 osób w rodzinach). Świadczenia pieniężne otrzymywały w tym czasie 573 rodziny, a świadczenia niepieniężne 357 rodzin. W porównaniu do 2018 roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 178, tj. o 17,5%, a liczba osób w tych rodzinach spadła o 690, tj. o 26,1%.

Tabela 1. Wybrane dane dotyczące pomocy społecznej w Mieście i Gminie Prabuty w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	1015	842	837

Liczba osób w rodzinach	2 646	1 926	1 956
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych	389	393	357
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych	642	563	573

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE OZPS.

Wśród głównych powodów udzielania pomocy społecznej przez MGOPS w Prabutach w 2020 roku należy wskazać następujące:

- ⇒ ubóstwo – 477 rodzin,
- ⇒ długotrwała lub ciężka choroba – 462 rodziny,
- ⇒ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 319 rodzin, w tym 97 rodzin niepełnych i 9 rodzin wielodzietnych,
- ⇒ niepełnosprawność – 318 rodzin,
- ⇒ bezrobocie – 234 rodziny,
- ⇒ potrzeba ochrony macierzyństwa – 125 rodzin, w tym potrzeba ochrony wielodzietności – 102 rodziny.

W dalszej kolejności rodziny w gminie korzystały ze wsparcia z powodu alkoholizmu (46 rodzin), bezdomności (32 rodziny), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (16 rodzin), przemocy w rodzinie (5 rodzin), zdarzenia losowego (4 rodziny) oraz narkomanii (3 rodziny).

Informacji dotyczących skali problemu uzależnień dostarczają sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która podejmuje szereg procedur mających na celu pomoc osobom uzależnionym od alkoholu oraz członkom ich rodzin – współuzależnionym, doświadczającym przemocy domowej i innych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu. W 2020 roku GKRPA przeprowadziła rozmowy z 16 osobami uzależnionymi od alkoholu, podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec 31 osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 25 osób.

W latach 2018-2020 GKRPA przeprowadziła rozmowy łącznie z 53 osobami uzależnionymi i z 49 członkami rodzin osób z problemem alkoholowym. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu podjęto wobec 130 osób, natomiast do sądu wystąpiono z wnioskami o zobowiązanie do podjęcia leczenia wobec 49 osób.

Tabela 2. Wybrane dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Prabutach w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy	7	30	16
Liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy	32	17	0
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia od alkoholu	46	53	31
Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	2	22	25

ŹRÓDŁO: PARPA-G1 ZA LATA 2018-2020.

Jakkolwiek również w przypadku statystyk GKRPA, skala problemu nie wydaje się tak duża, to trzeba pamiętać, że Komisja interweniuje w przypadkach trudnych, gdy osoba pije w sposób szkodliwy dla siebie i otoczenia (np. rodziny, sąsiadów). Należy ponadto wspomnieć, że istnieje wyraźny związek pomiędzy alkoholizmem a przemocą w rodzinie. W latach 2018-2020 GKRPA kontaktowała się z 34 sprawcami przemocy, z 44 osobami doznającymi przemocy w rodzinie oraz z 14 świadkami przemocy.

W kontekście zagrożenia uzależnieniami warto również przeanalizować jak wygląda lokalny rynek napojów alkoholowych. Na dzień 31 grudnia 2020 roku na terenie Miasta i Gminy Prabuty działało 30 punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 4 punkty sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny). W 29 punktach sprzedaży można było kupić napoje alkoholowe o zawartości alkoholu powyżej 18%. W okresie 2018-2020 liczba punktów sprzedaży w postaci sklepów zmniejszyła się o 7, natomiast liczba lokali gastronomicznych sprzedających napoje alkoholowe utrzymuje się na tym samym poziomie.

Tabela 3. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w Mieście i Gminie Prabuty (stan na 31.12.)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	37	35	30
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	4	4	4

ŹRÓDŁO: PARPA-G1 ZA LATA 2018-2020.

Podobnie sytuacja wygląda w przypadku zezwoleń uprawniających do sprzedaży alkoholu w danym roku. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 roku ważne były 83 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 10 zezwoleń na sprzedaż do spożycia w miejscu sprzedaży. W porównaniu do analogicznego okresu 2018 roku liczba ważnych zezwoleń dotycząca sklepów zmniejszyła się o 9, natomiast odnosząca się do lokali gastronomicznych spadła o 1. W 2020 roku wydano 83 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia poza miejscem sprzedaży i 10 zezwoleń na sprzedaż celem spożycia w miejscu sprzedaży. Nie wydano żadnego jednorazowego zezwolenia.

Tabela 4. Dane dotyczące zezwoleń na sprzedaż alkoholu w Mieście i Gminie Prabuty

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) – stan na 31.12.	92	87	83
Liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne) – stan na 31.12.	11	10	10
Liczba wydanych w roku zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy)	4	12	83

Liczba wydanych w roku zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne)	0	4	10
Liczba wydanych jednorazowych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	16	7	0

ŹRÓDŁO: PARPA-G1 ZA LATA 2018-2020.

Na podstawie oświadczeń składanych przez przedsiębiorców można stwierdzić, iż największy udział w sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Prabuty mają napoje o zawartości alkoholu do 4,5% oraz piwo. W 2020 roku wartość sprzedaży tego rodzaju napojów wynosiła 7 208 743,00 zł. W drugiej kolejności należy wskazać wartość sprzedanych napojów o zawartości alkoholu powyżej 18% – w 2020 roku wyniosła ona 3 937 407,70 zł, natomiast na trzecim miejscu wartość sprzedaży alkoholi od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa), wynoszącą 876 419,59 zł. Łączna wartość sprzedanego alkoholu w 2020 roku to 12 022 570,29 zł, co oznacza wzrost w porównaniu do 2018 roku o 3 581 115,45 zł, tj. o 42,4%.

Tabela 5. Wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta i Gminy Prabuty w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
do 4,5% (oraz piwa)	4 511 785,70	4 487 560,70	7 208 743,00
od 4,5 do 18% (z wyjątkiem piwa)	946 627,04	739 928,23	876 419,59
powyżej 18%	2 983 042,10	3 257 578,40	3 937 407,70
Razem	8 441 454,84	8 485 067,33	12 022 570,29

ŹRÓDŁO: PARPA-G1 ZA LATA 2018-2020.

Wskazane wyżej informacje dotyczące liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wartości sprzedanego alkoholu należy traktować jedynie sygnałnie. Nie jest bowiem możliwe określenie na ich podstawie, ile alkoholu spożyli sami mieszkańcy gminy, a ile przyjeżdżający goście i turyści. Ponadto, ze względu na rosnącą mobilność mieszkańców – zawodową, edukacyjną i geograficzną, mogą oni kupić napoje alkoholowe w punktach nie znajdujących się na obszarze gminy.

4. Wyniki badań ankietowych dorosłych mieszkańców

Przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców badania ankietowe dotyczyły przede wszystkim ich ogólnej wiedzy i opinii na temat zjawiska uzależnień, doświadczeń osobistych oraz spostrzeżeń wpływających z obserwacji najbliższego otoczenia.

4.1. Charakterystyka respondentów

W badaniu wzięło udział 25 dorosłych mieszkańców Gminy Prabuty. Wśród respondentów było 18 kobiet (72,0%) oraz 7 mężczyzn (28,0%). Nadreprezentacja kobiet w badaniu może wiązać się z ich większą skłonnością i chęcią do wypełnienia ankiety niż w przypadku mężczyzn. Kobiety są ponadto postrzegane jako bardziej otwarte i chętne do dzielenia się osobistymi doświadczeniami i przemyśleniami niż mężczyźni.

Tabela 6. Zestawienie wybranych cech socjodemograficznych dorosłych respondentów badania ankietowego

Wyszczególnienie	Liczba	%
Płeć (n=25)¹³		
Kobieta	18	72,0%
Mężczyzna	7	28,0%
Wiek (n=25)		
do 29 lat	1	4,0%
30-44 lata	13	52,0%
45-59 lat	8	32,0%
60 lat i więcej	3	12,0%
Wykształcenie (n=24)		
Gimnazjalne i niższe	1	4,2%
Średnie ogólnokształcące	4	16,7%
Średnie zawodowe	5	20,8%

¹³ W nawiasie każdorazowo wskazywana jest liczba respondentów, którzy odpowiedzieli na dane pytanie (n=...).

Zasadnicze zawodowe	1	4,2%
Policealne	3	12,5%
Wyższe	10	41,7%
Status społeczno-zawodowy (n=24)		
Student	1	4,2%
Pracownik najemny	13	54,2%
Własna działalność gospodarcza	6	25,0%
Emeryt(ka)/rencista(ka)	4	16,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Pod względem wieku, największy odsetek odnotowany został dla grupy od 30 do 44 lat (52,0%), a w dalszej kolejności dla osób w wieku 45-59 lat (32,0%) oraz 60 lat i więcej (12,0%). Najmniejszy odsetek stanowiły osoby w przedziale wiekowym do 29 lat (4,0%).

Analiza wykształcenia wskazuje, że najwięcej osób wypełniających ankietę posiada wykształcenie wyższe (41,7%). W mniejszym stopniu w badaniu reprezentowane są osoby z wykształceniem średnim zawodowym (20,8%) oraz średnim ogólnokształcącym (16,7%). Wykształcenie policealne posiada 12,5% respondentów, a zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne lub niższe po 4,2%.

Wśród badanych mieszkańców dominowały osoby aktywne zawodowo. Ponad połowę (54,2%) osób, które wzięły udział w badaniu, stanowiły osoby pracujące na umowę o pracę lub umowę zlecenie, a 25,0% to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą.

4.2. Świadomość społeczna w obszarze uzależnień

W ramach niniejszych badań podjęte zostały wybrane zagadnienia, odnoszące się do pojęcia i specyfiki uzależnień, przyczyn ich występowania, a także postaw wobec alkoholu i jego dostępności. Respondenci zostali poproszeni o odniesienie się do pięciu twierdzeń w tych obszarach, poprzez wskazanie czy się z nimi zgadzają, nie zgadzają bądź nie wiedzą lub nie mają zdania na dany temat. Okazuje się, że zdania są podzielone.

W świetle wyników badań, respondenci, którzy odnieśli się do twierdzenia „Uzależnienie to nieuleczalna choroba”, wypowiedzieli się twierdząco w 79,2% przypadków, przy czym 50,0% uważa tak *zdecydowanie*, a 29,2% – *raczej*. Z twierdzeniem tym nie zgadza się 12,5% badanych, a brak wiedzy lub zdania zadeklarowało 8,3% respondentów.

Tabela 7. Czy zgadza się Pan/i z poniższymi twierdzeniami?

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Nie wiem/nie mam zdania
Uzależnienie to nieuleczalna choroba (n=24)	50,0%	29,2%	4,2%	8,3%	8,3%
Uzależnienie to utrata kontroli nad własnym życiem (n=25)	72,0%	28,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Uzależnienie to wyraz braku silnej woli (n=24)	25,0%	33,3%	12,5%	16,7%	12,5%
Alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak w innych napojach alkoholowych (n=25)	76,0%	16,0%	0,0%	4,0%	4,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Większa zgodność odpowiedzi wystąpiła w przypadku twierdzenia „Uzależnienie to utrata kontroli nad własnym życiem”. Wszyscy respondenci uznali, że uzależnienie stanowi utratę kontroli nad własnym życiem, przy czym 72,0% *zdecydowanie*, natomiast 28,0% badanych wskazało odpowiedź *raczej tak*.

Większość badanych mieszkańców uznaje uzależnienie za wyraz braku silnej woli. Z takim twierdzeniem zgadza się bowiem 58,3% respondentów, przy czym 25,0% *zdecydowanie*, natomiast 33,3% – *raczej*. Spośród badanych 29,2% ma odmienne zdanie, natomiast 12,5% wskazało, że nie posiada wiedzy lub własnego zdania w tym zakresie.

Respondenci, w znacznej większości, zgadzają się z twierdzeniem „Alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak w innych napojach alkoholowych”.

Odpowiedź *zdecydowanie tak* zaznaczyło w tym przypadku 76,0% badanych, natomiast 16,0% wskazało *raczej tak*.

Z twierdzeniem tym nie zgadza się 64,0% respondentów i tyle samo zadeklarowało brak wiedzy lub zdania na ten temat.

Respondentów zapytano również o to, jaka powinna być granica wiekowa, od której można spożywać alkohol. Połowa uznała, że jest to 18 lat, natomiast prawie połowa (45,8%), że wiek ten powinien być wyższy niż 18 lat. Jedna osoba uznała, że granica może wynosić 17 lat.

4.3. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami

W sferze osobistych doświadczeń zbadany został kontakt z alkoholem i innymi substancjami psychoaktywnymi w perspektywie całego życia, jednak ze szczególnym naciskiem na ostatnie 12 miesięcy przed przeprowadzeniem badania oraz doświadczenia w zakresie korzystania z urządzeń elektronicznych oraz hazardu obecnie i w ostatnich 12 miesiącach.

Analizie poddano wiek, w którym respondenci mieli pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi. Największy odsetek odpowiedzi, w świetle których respondenci nigdy nie mieli kontaktu z daną substancją psychoaktywną, wystąpił w przypadku narkotyków (78,3%), podczas gdy kontaktu z papierosami nigdy nie miało 34,8% badanych. Nikt z ankietowanych osób nie wskazał na brak kontaktu z alkoholem.

Wiek, w którym respondenci mieli pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi, jest bardzo zróżnicowany, aczkolwiek charakterystyczne jest to, że występuje on prawie zawsze do 30 roku życia. W przypadku alkoholu największy odsetek badanych deklaruje wiek pierwszego kontaktu na 16-20 lat (68,0%), a w drugiej kolejności 21-30 lat (20,0%).

W przypadku papierosów respondenci najczęściej wskazywali również na przedział wiekowy 16-20 lat (39,1%), a następnie na wiek 15 lat i niższy (17,4%).

Kontakt z narkotykami ma za sobą kilka badanych osób, przy czym wystąpił on po raz pierwszy pomiędzy 16 i 30 rokiem życia.

Tabela 8. Wiek pierwszego kontaktu respondentów z wybranymi substancjami psychoaktywnymi

Wyszczególnienie	Nigdy	15 lat i poniżej	16-20 lat	21-30 lat	31-40 lat	41 lat i więcej
Alkohol (n=25)	0,0%	12,0%	68,0%	20,0%	0,0%	0,0%
Narkotyki (n=23)	78,3%	0,0%	8,7%	8,7%	0,0%	4,3%

Papierosy (n=23)	34,8%	17,4%	39,1%	8,7%	0,0%	0,0%
------------------	-------	-------	-------	------	------	------

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Informacje na temat aktualnej sytuacji uzyskano na podstawie odpowiedzi na pytania o doświadczenia osobiste respondentów z alkoholem, narkotykami i papierosami w ciągu ostatnich 12 miesięcy. W ich świetle, alkohol spożywało w tym czasie 100,0% badanych osób, papierosy paliło 41,7%, natomiast narkotyki zażywało 8,7% respondentów. Alkohol wypijany był przez respondentów głównie okazjonalnie (64,0%), aczkolwiek jedna piąta badanych (20,0%) przyznała się do spożywania go raz w miesiącu. Kilka razy w miesiącu po alkohol sięgało w ciągu ostatnich 12 miesięcy 16,0% ankietowanych. Nikt nie deklaruje codziennego spożywania alkoholu.

Tabela 9. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy...?

Wyszczególnienie	Wcale	Okazjonalnie	Raz w miesiącu	Kilka razy w miesiącu	Kilka razy w tygodniu	Codziennie
pił/a Pan/i alkohol? (n=25)	0,0%	64,0%	20,0%	16,0%	0,0%	0,0%
zażywał/a Pani/i narkotyki? (n=23)	91,3%	8,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
palił/a Pan/i papierosy? (n=24)	58,3%	16,7%	0,0%	0,0%	4,2%	20,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W przypadku papierosów ma miejsce sytuacja odmienna. W okresie ostatnich 12 miesięcy codziennie paliło je 20,8% badanych osób, w drugiej kolejności 16,7% respondentów twierdzi, że paliło okazjonalnie. Zażywanie narkotyków przez badanych mieszkańców miało charakter okazjonalny.

Tabela 10. Czy w ciągu ostatnich 30 dni...?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
------------------	-----	-----

spożywał/a Pan/i alkohol? (n=25)	12,0%	88,0%
zażywał/a Pan/i narkotyki? (n=23)	0,0%	100,0%
pałił/a Pan/i papierosy? (n=24)	25,0%	75,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Badani mieszkańcy zostali zapytani również o bieżące doświadczenia z substancjami psychoaktywnymi. Okazuje się, że w ciągu ostatnich 30 dni przed wypełnieniem ankiety największy odsetek respondentów pałił papierosy (25,0%), mniejszy natomiast spożywał napoje alkoholowe (12,0%). Do zażywania narkotyków w tym czasie nikt się nie przyznał.

Dwa pytania zadane respondentom dotyczyły zachowań społecznie nieakceptowanych związanych z alkoholem. Zapytano ich o to, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu, na co przecząco odpowiedziało 84,0% oraz o to, czy prowadzili pojazd pod wpływem alkoholu – tu odsetek przeczących odpowiedzi wynosił 80,0%. Odsetki zarówno odpowiedzi twierdzących, jak i niezdecydowanych były niewielkie i odnosiły się do pojedynczych przypadków.

Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i:

Wyszczególnienie	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
wykonywać obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu? (n=25)	8,0%	84,0%	8,0%
prowadzić pojazd pod wpływem alkoholu? (n=25)	12,0%	80,0%	8,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Część pytań zawierających się w obszarze osobistych doświadczeń respondentów dotyczyła kwestii uzależnień behawioralnych. Respondenci zostali zapytani o to, jak często korzystają z urządzeń elektronicznych w celach nie związanych z pracą. W świetle ich odpowiedzi 56,5% korzysta codziennie w ten sposób z komputera. Większość

badanych (88,0%) nie doświadczyła negatywnych konsekwencji w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Tylko jedna osoba deklaruje, że doświadczyła konfliktów z rodziną i problemów zdrowotnych.

Tabela 12. Czy grał/a Pan/i w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu? (n=25)	20,0%	80,0%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy? (n=23)	8,7%	91,3%
W ciągu ostatnich 30 dni? (n=23)	0,0%	100,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Jednym z analizowanych aspektów była obecność hazardu w życiu respondentów. Większość badanych nigdy w życiu nie grała w gry hazardowe, tj. takie, w których obstawia się pieniądze i można je wygrać. Wskazuje na to 80,0% ankietowanych. W ciągu ostatnich 12 miesięcy w gry hazardowe nie grało 91,3% badanych, natomiast w ostatnich 30 dniach nikt nie grał. Spośród gier hazardowych, w które grali ankietowani, najczęściej wskazują zakłady sportowe oraz loterie.

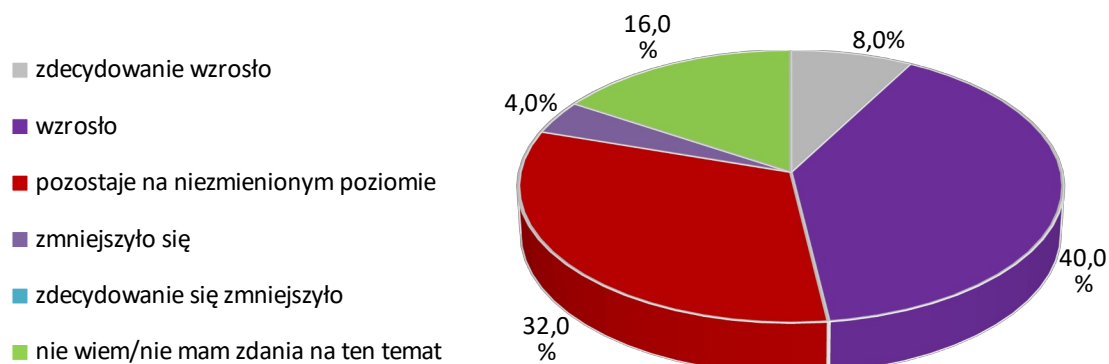
4.4. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu

Niniejsza część badania została poświęcona obserwacjom i spostrzeżeniom respondentów dotyczącym problematyki uzależnień w ich otoczeniu sąsiedzkim oraz w Gminie Prabuty.

Respondenci zostali poproszeni o ocenę, jak zmieniło się spożycie alkoholu w Gminie w ostatnich 3 latach. W opinii 48,0% badanych wzrosło, a według 32,0% pozostaje ono na niezmienionym poziomie. Mniejszy odsetek badanych twierdzi, że spożycie alkoholu zmniejszyło się (4,0%), natomiast na brak zdania w tej kwestii wskazuje 16,0% respondentów.

Powyższa opinia znajduje odzwierciedlenie w obserwacjach respondentów, dotyczących osób pijących alkohol w miejscu publicznym na terenie gminy. Większość respondentów twierdzi, że widzą takie osoby, choć widoczne jest zróżnicowanie deklarowanej częstotliwości. Największy odsetek badanych osób wskazał, że *czasami* widzi osoby pijące w miejscu publicznym (44,0%); 28,0% respondentów twierdzi, że zauważa je *często*, a 24,0% *rzadko*.

Wykres 1. Jak zmieniło się w ostatnich 3 latach, w Pana/Pani opinii, spożycie alkoholu w Gminie? (n=25)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci dostrzegają w swoim otoczeniu problem uzależnień od substancji psychoaktywnych. Wszyscy ankietowani znają osoby, które w ich opinii mogą być uzależnione od alkoholu, przy czym 12,0% zna 1 taką osobę; 56,0% zna od 2 do 5 takich osób; natomiast 32,0% twierdzi, że zna ich więcej niż 5.

Tabela 13. Czy zna Pan/i w swoim otoczeniu osoby, które w Pana/i opinii mogą być uzależnione od:....?

Wyszczególnienie	Tak, znam 1 taką osobę	Tak, znam od 2 do 5 takich osób	Tak, znam więcej niż 5 takich osób	Nie znam takich osób
Alkoholu (n=25)	12,0%	56,0%	32,0%	0,0%
Narkotyków (n=23)	30,4%	21,7%	8,7%	39,1%

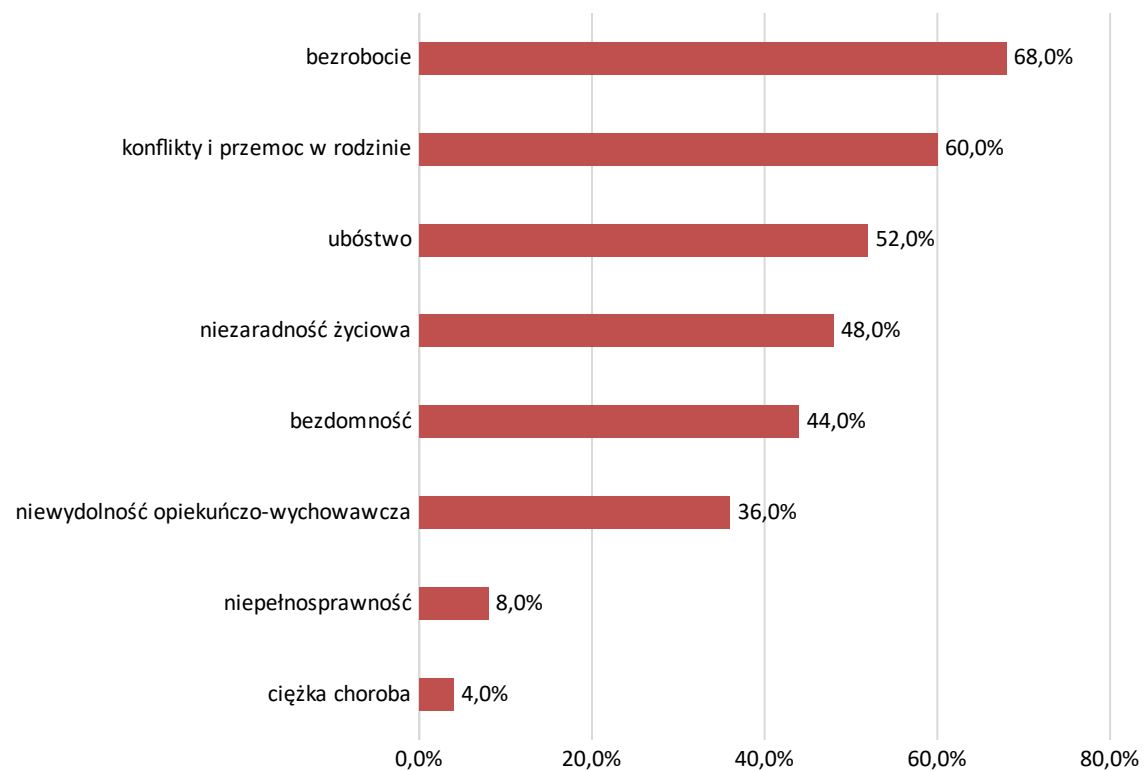
Internetu (n=23)	17,4%	26,1%	21,7%	34,8%
Gier na urządzeniach elektronicznych (n=23)	26,1%	17,4%	13,0%	43,5%
Gier hazardowych (n=23)	13,0%	17,4%	0,0%	69,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Problem uzależnienia od narkotyków jest dostrzegany w mniejszej skali – 39,1% twierdzi, że nie zna osób, które mogą być uzależnione od narkotyków; 30,4% badanych deklaruje, że zna jedną taką osobę; 21,7% - od 2 do 5 takich osób, natomiast 8,7% - że zna więcej niż 5 osób mogących mieć problem z zażywaniem narkotyków.

Spośród wskazanych uzależnień behawioralnych, w największym stopniu dostrzegane jest uzależnienie od internetu – 17,4% ankietowanych twierdzi, że zna jedną osobę, która może być uzależniona; 26,1% deklaruje, że zna od 2 do 5 takich osób, a 21,7% zna więcej niż 5 osób. W drugiej kolejności należy wskazać uzależnienia od gier na urządzeniach elektronicznych, w przypadku których 26,1% badanych zna 1 osobę, której mogą one dotyczyć; 17,4% twierdzi, że zna od 2 do 5 takich osób, a 13,0% – więcej niż 5 osób. W najmniejszym stopniu dostrzegany jest problem uzależnień od gier hazardowych – tu 69,6% badanych mieszkańców twierdzi, że nie znają nikogo takiego.

Wykres 2. Problemy towarzyszące uzależnieniom w opinii respondentów (n=25)

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W opinii respondentów, problemom uzależnień najczęściej towarzyszy bezrobocie, na co wskazało 68,0% ankietowanych, a w dalszej kolejności wymieniali konflikty i przemoc w rodzinie (60,0%), ubóstwo (52,0%), niezaradność życiową (48,0%), bezdomność (44,0%) oraz niewydolność opiekuńczo-wychowawczą (36,0%).

5. Wyniki badań ankietowych młodzieży

Badania ankietowe młodzieży zostały przeprowadzone wśród uczniów w wieku od 15 do 18 lat, z uwzględnieniem metodologii stosowanej w ramach międzynarodowego projektu: „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). Badanie dotyczyło dwóch głównych aspektów, tj. ogólnej wiedzy i świadomości młodzieży w obszarach związanych z uzależnieniami oraz natężenia używania przez młodzież substancji psychoaktywnych i zagrożenia uzależnieniami behawioralnymi.

W badaniu ankietowym wzięło udział 92 uczniów z terenu Gminy Prabuty, w tym 55 dziewcząt (59,8%) i 37 chłopców (40,2%). Spośród nich 76 osób, tj. 82,6% to młodzież w wieku do 16 lat, natomiast 16 osób (17,4%) to młodzież w przedziale wiekowym 17-18 lat.

5.1. Opinie młodzieży na temat zjawiska uzależnień

Respondenci zostali poproszeni o odniesienie się do czterech twierdzeń, związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych. W świetle przeprowadzonego badania, połowa młodzieży (50,0%) nie zgadza się z twierdzeniem, że uzależnienie to nieuleczalna choroba, natomiast ku takiej opinii przychyliła się 31,5% ankietowanych.

Tabela 14. „Czy zgadzasz się z poniższymi twierdzeniami?”¹⁴

Wyszczególnienie	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Zdecydowanie nie	Raczej nie	Nie wiem/nie mam zdania
uzależnienie to nieuleczalna choroba	8,7%	22,8%	21,7%	28,3%	18,5%
uzależnienie to utrata kontroli nad własnym życiem	35,9%	37,0%	1,1%	9,8%	16,2%

¹⁴ W związku z tym, że odpowiedź na większość pytań była obowiązkowa i formularz ankiety „nie pozwalał” na brak odpowiedzi, to liczba respondentów odpowiadających na dane pytanie zazwyczaj wynosiła 92. Odstąpiono od wykazywania tej liczby w każdym pytaniu, natomiast liczba respondentów zostanie wskazana w przypadku pytań nieobowiązkowych.

uzależnienie to wyraz braku silnej woli	25,0%	29,3%	10,9%	9,8%	25,0%
alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak w innych napojach alkoholowych	31,5%	27,2%	5,4%	12,0%	23,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Według ankietowanych, uzależnienie stanowi natomiast utratę kontroli nad własnym życiem – twierdzi tak 72,9% młodzieży, podczas gdy nie zgadza się z tym 10,9%. Większość badanych (54,3%) uważa, że uzależnienie to wyraz braku silnej woli oraz że alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak w innych napojach alkoholowych – z tym stwierdzeniem zgadza się 58,7% ankietowanych. Warto nadmienić, że dość duże odsetki badanej młodzieży, w przedziale od 16,2% do 25,0%, nie wyraziły zdania w powyższych kwestiach.

Badaniu poddano również kwestię oceny dostępności substancji psychoaktywnych dla młodzieży w Gminie Prabuty. Ankietowani zostali poproszeni o ocenę, jak trudne byłoby dla nich zdobycie poszczególnych substancji psychoaktywnych, gdyby chcieli ich użyć.

Tabela 15. Jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie poniższych substancji, gdybyś chciał je użyć?

Wyszczególnienie	Niemożliwe	Bardzo trudne	Dosyć trudne	Dosyć łatwe	Bardzo łatwe	Nie wiem
Papierosy	32,6%	5,4%	8,7%	10,9%	25,0%	17,4%
Piwo	29,3%	6,5%	7,6%	12,0%	27,2%	17,4%
Cydr	50,0%	4,3%	3,3%	3,3%	10,9%	28,2%
Alcopops	54,3%	4,3%	2,2%	1,1%	2,2%	35,9%
Wino	31,5%	10,9%	7,6%	10,9%	20,7%	18,4%
Wódka	33,7%	8,7%	8,7%	8,7%	20,7%	19,5%
Marihuana lub haszysz	52,2%	4,3%	3,3%	3,3%	7,6%	29,3%
Amfetamina	55,4%	5,4%	3,3%	2,2%	3,3%	30,4%

Metamfetamina	59,8%	4,3%	2,2%	1,1%	3,3%	29,3%
Leki uspokajające lub nasenne	44,6%	4,3%	6,5%	8,7%	9,8%	26,1%
Ecstasy	58,7%	4,3%	2,2%	1,1%	3,3%	30,4%
Kokaina	55,4%	5,4%	3,3%	2,2%	3,3%	30,4%
Crack	59,8%	3,3%	3,3%	0,0%	2,2%	31,4%
Heroina	57,6%	4,3%	2,2%	2,2%	3,3%	30,4%
Dopalacze	55,4%	4,3%	4,3%	2,2%	5,4%	28,4%

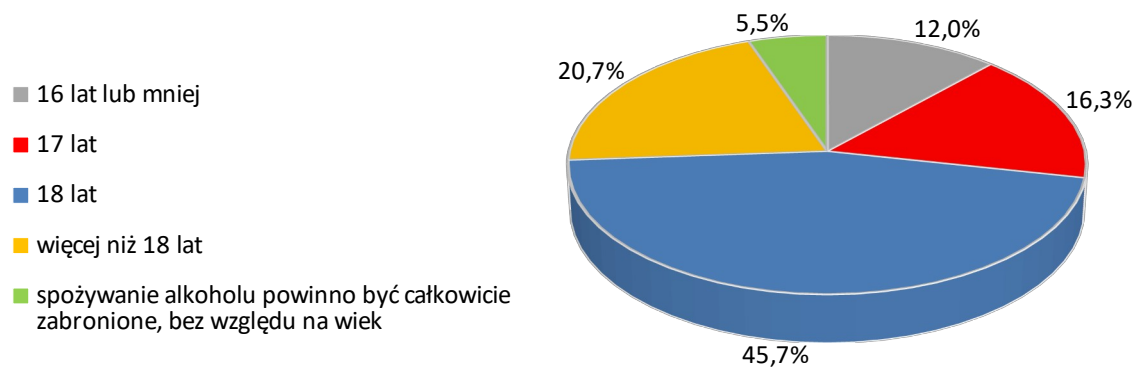
ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród piętnastu substancji poddanych ocenie, najbardziej niemożliwe wydaje się młodzieży zdobycie cracku i metamfetaminy, na co wskazało po 59,8% ankietowanych, a w dalszej kolejności ecstasy (58,7%), heroiny (57,6%), kokainy (55,4%), amfetaminy i dopalaczy (po 55,4%), alcopops (54,3%), marihuany lub haszyszu (52,2%) oraz cydru (50,0%). Jako bardzo łatwe do zdobycia oceniają najczęściej piwo (27,2%), papierosy (25,0%), wino oraz wódkę (po 20,7%). W tym pytaniu młodzież dość często zaznaczała odpowiedź „nie wiem” – w przypadku alcopopsu odsetek niezdecydowanych respondentów wynosił 35,9%, natomiast w przypadku substancji najczęściej wskazywane jako niemożliwe do zdobycia kształtował się na poziomie około 30,0%.

Młodzież została również zapytana, o to, od jakiego wieku powinno być dozwolone spożywanie alkoholu. Największy odsetek respondentów (45,7%) wskazał jako dolną granicę 18 lat, natomiast 20,7% badanych twierdzi, że powinno to być więcej niż 18 lat. Według 16,3% uczniów wiek ten powinien kształtować się na poziomie 17 lat, a w opinii 12,0% respondentów

– na poziomie 16 lat lub niższym. Według 5,5% badanych spożywanie alkoholu powinno być całkowicie zabronione, bez względu na wiek.

Wykres 3. Od jakiego wieku powinno być, Twoim zdaniem, dozwolone spożywanie alkoholu?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Młodzi ludzie wskazują na zróżnicowane przyczyny sięgania przez ich rówieśników po alkohol. W opinii ankietowanych najczęściej pomaga on bawić się na imprezie – w tym przypadku odpowiedź *często* zaznaczyło 28,3% badanych, a 22,8% twierdzi, że jest tak *czasami*. W opinii 21,8% alkohol często pozwala zapomnieć o problemach, według 20,7% ankietowanych *często* poprawia zły nastrój, natomiast po 17,4% badanych twierdzi, że alkohol często pomaga gdy człowiek czuje się przygnębiony lub nerwowy oraz, że uatrakcyjnia imprezy i uroczystości.

Tabela 16. Jakie są według Ciebie główne przyczyny sięgania po alkohol?

Wyszczególnienie	Nigdy	Rzadko	Czasami	Często
Pomaga bawić się na imprezie	40,2%	8,7%	22,8%	28,3%
Pomaga, gdy czujesz się przygnębiony lub nerwowy	54,3%	10,9%	17,4%	17,4%
Żeby poprawić zły nastrój	55,4%	8,7%	15,2%	20,7%
Lubię czuć się w ten sposób	69,6%	6,5%	15,2%	8,7%
Żeby być na haju	67,4%	7,6%	12,0%	13,0%

Dzięki temu spotkania towarzyskie są bardziej zabawne	54,3%	7,6%	21,7%	16,4%
Dopasować się do grupy	63,0%	8,8%	14,1%	14,1%
Uatrakcyjnić imprezy i uroczystości	51,1%	15,2%	16,3%	17,4%
Żeby zapomnieć o swoich problemach	47,8%	14,1%	16,3%	21,8%
To jest fajne	66,3%	12,0%	14,1%	7,6%
Żeby być lubianym	66,3%	7,6%	12,0%	14,1%
Żeby nie być pominiętym	63,0%	6,6%	15,2%	15,2%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród ankietowanych, 69,6% twierdzi, że główną przyczyną sięgania po alkohol *nigdy* nie jest to, że lubią czuć się w ten sposób, a 67,4% nigdy nie sięgnęłoby po alkohol, by być na haju. W opinii 66,3% nie jest to również poczucie, że picie jest fajne lub chęć bycia lubianym, natomiast według 63,0% nigdy powodem picia alkoholu nie jest dążenie do tego, by nie być pominiętym.

5.2. Doświadczenia osobiste związane z substancjami psychoaktywnymi

Podobnie jak w badaniu osób dorosłych, w sferze osobistych doświadczeń zbadany został kontakt z alkoholem i substancjami psychoaktywnymi w perspektywie całego życia, jednak ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich 12 miesięcy oraz 30 dni przed przeprowadzeniem badania. Lista substancji uwzględnionych w badaniu jest tożsama z listą wykorzystywaną w badaniu ESPAD 2019, co pozwala na porównywalność wyników.

5.2.1. Palenie tytoniu

Badani uczniowie zostali zapytani o to, jakie mają dotychczasowe doświadczenia w zakresie palenia tytoniu. Spośród ankietowanych kiedykolwiek w życiu paliło go 32,6%, przy czym 15,2% wskazuje na zapalenie 1 lub 2 razy; 9,8% deklaruje zapalenie 40 i większej liczby papierosów, a 4,3% twierdzi, że zapaliło od 3 do 5 razy.

Tabela 17. Czy kiedykolwiek w życiu paliłeś/łaś tytoń?

Wyszczególnienie	Liczba	%
------------------	--------	---

	wskazań	
Nigdy	62	67,4%
1-2 razy	14	15,2%
3-5 razy	4	4,3%
6-9 razy	1	1,1%
10-19 razy	2	2,2%
20-39 razy	0	0,0%
40 razy i więcej	9	9,8%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Analizie poddano również palenie tytoniu przez młodzież w okresie 30 dni poprzedzających badanie ankietowe. W świetle uzyskanych odpowiedzi w ogóle nie paliło w tym czasie 87,0% respondentów. Spośród badanych 3,3% paliło mniej niż 1 papieros dziennie, a po 2,2% wskazywało na palenie mniej niż jednego papierosa na tydzień, od 1 do 5 papierosów dziennie, od 6 do 10 i od 11 do 20 papierosów na dzień. Tylko jedna osoba twierdzi, że paliła więcej niż 20 papierosów dziennie.

Tabela 18. Czy paliłeś/łaś tytoń w ciągu ostatnich 30 dni?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań	%
Nie	80	87,0%
Mniej niż 1 papieros na tydzień	2	2,2%
Mniej niż 1 papieros dziennie	3	3,3%
1-5 papierosów dziennie	2	2,2%
6-10 papierosów dziennie	2	2,2%
11-20 papierosów dziennie	2	2,2%
Więcej niż 20 papierosów dziennie	1	1,1%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

5.2.2. Picie alkoholu

Badana młodzież została zapytana o to, czy piła napoje alkoholowe kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy oraz w ciągu ostatnich 30 dni. W świetle uzyskanych odpowiedzi, alkohol w życiu piło 40,2% ankietowanych, w ostatnim roku było to 30,4%, natomiast w ciągu 30 dni poprzedzających badanie 18,5%.

Tabela 19. Czy piłeś/łaś napoje alkoholowe...?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu?	37	55	40,2%	59,8%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy?	28	64	30,4%	69,6%
W ciągu ostatnich 30 dni?	17	75	18,5%	81,5%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W ciągu ostatnich 30 dni badani uczniowie najczęściej pili piwo, na co wskazuje 21,7% ogółu. W drugiej kolejności pojawia się wódka, którą piło 18,5% badanych, natomiast na trzecim miejscu jest wino, na które wskazuje 10,9% respondentów.

Tabela 20. Jakie napoje alkoholowe spożywałeś/łaś w ciągu ostatnich 30 dni?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Piwo	20	72	21,7%	78,3%
Wino	10	82	10,9%	89,1%
Wódka	17	75	18,5%	81,5%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Do upicia się kiedykolwiek w życiu na tyle, aby zataczać się, bełkotać i nie pamiętać tego, co się stało, przyznaje się 10,9% badanych, na tego typu wydarzenie w ciągu ostatniego roku wskazuje 6,5%, a w ciągu ostatnich 30 dni 2,2%.

5.2.3. Narkotyki, dopalacze i inne substancje psychoaktywne

Badana młodzież została zapytana o to, jakie substancje psychoaktywne używała kiedykolwiek w życiu. W znacznej większości respondenci deklarują, że nigdy nie sięgnęli po wymienione substancje, jednak w każdym przypadku przynajmniej jedna osoba twierdzi, że używała danej substancji.

Największy odsetek odpowiedzi twierdzących wystąpił w przypadku marihuany lub haszyszu oraz leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza (po 7,6%), a w następnej kolejności alkoholu z tabletkami i alkoholu z marihuaną (po 4,3%). W przypadku pozostałych substancji odsetek respondentów deklarujących ich używanie nie przekroczył 3,3%, co oznacza, iż doświadczenia z nimi miało kiedykolwiek w życiu miały po 1-2 osoby.

Tabela 21. Czy kiedykolwiek w życiu używałeś/łaś następujące substancje...?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Marihuana lub haszysz	7	85	7,6%	92,4%
Substancje wziewne	3	89	3,3%	96,7%
Leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza	7	85	7,6%	92,4%
Leki przeciwbólowe w celu odurzenia się	2	90	2,2%	97,8%
Amfetamina	2	90	2,2%	97,8%
Metamfetamina	1	91	1,1%	98,9%
LSD i inne halucynogeny	1	91	1,1%	98,9%
Crack	1	91	1,1%	98,9%
Kokaina	1	91	1,1%	98,9%
Relevin	1	91	1,1%	98,9%
Heroina	1	91	1,1%	98,9%

Ecstasy	2	90	2,2%	97,8%
Grzyby halucynogenne	3	89	3,3%	96,7%
GHB	1	91	1,1%	98,9%
Narkotyki wstrzykiwane za pomocą igły i strzykawki	1	91	1,1%	98,9%
Alkohol razem z tabletkami	4	88	4,3%	95,7%
Alkohol razem z marihuaną	4	88	4,3%	95,7%
Sterydy anaboliczne	1	91	1,1%	98,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Analiza używania substancji psychoaktywnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy wskazuje, że największy odsetek młodzieży uczestniczącej w badaniu używał marihuanę lub haszysz, co deklaruje 4,3% ankietowanych. Używanie pozostałych substancji deklaruje po jednej osobie, jednak w związku z tym, że z ankiet wynika, iż to ta sama osoba, należy poddać w wątpliwość, czy rzeczywiście używała wszystkich tych substancji.

Tabela 22. Czy używałeś/łaś następujących substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy...?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Marihuana lub haszysz	4	88	4,3%	95,7%
Substancje wziewne	1	91	1,1%	98,9%
Ecstasy	1	91	1,1%	98,9%
Amfetamina	1	91	1,1%	98,9%
Metamfetamina	1	91	1,1%	98,9%
Kokaina	1	91	1,1%	98,9%
Crack	1	91	1,1%	98,9%
Heroina	1	91	1,1%	98,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Używanie marihuany lub haszyszu w ciągu 30 dni przed badaniem ankietowym deklaruje 2,2% badanej młodzieży, natomiast substancji wziewnych 1,1%, czyli odpowiednio dwie i jedna osoba.

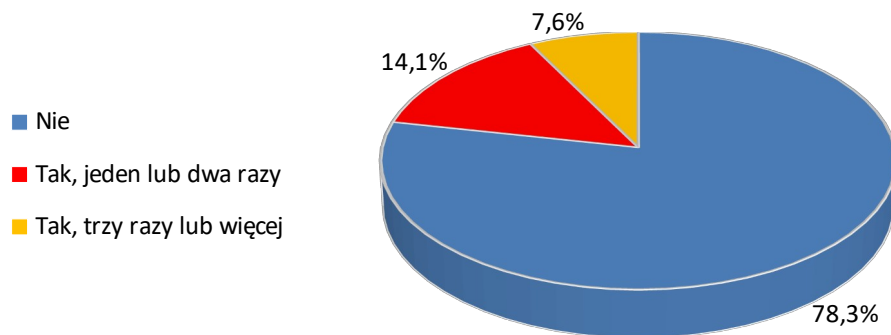
Tabela 23. Czy używałeś/łaś następujących substancji w ciągu ostatnich 30 dni?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Marihuana lub haszysz	2	90	2,2%	97,8%
Substancje wziewne	1	91	1,1%	98,9%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Na pytanie, czy młodzież miała możliwość spróbowania marihuany lub haszyszu, ale tego nie zrobiła, 78,3% ankietowanych odpowiedziało negatywnie. Jeden lub dwa razy taką możliwość miało 14,1% badanych, a trzy razy lub więcej 7,6%.

Wykres 4. Czy miałeś/łaś możliwość spróbowania marihuany lub haszyszu, ale tego nie zrobiłeś/łaś?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wyniki badania wskazują na to, że nikt z badanych uczniów nie używał nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. dopalaczy.

5.2.4. Negatywne doświadczenia związane z substancjami psychoaktywnymi

Istotnym aspektem badania doświadczeń związanych z substancjami psychoaktywnymi są negatywne doświadczenia i problemy, jakich można doświadczyć w związku z ich używaniem. Zapytano młodzież o to, czy i jakich problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, doświadczyła w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Respondenci odnieśli się do wskazanych w poniższej tabeli przykładów negatywnych doświadczeń.

Jako najczęściej doświadczany problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, wskazywana była poważna kłótnia, w przypadku której odnotowano 19,6% odpowiedzi twierdzących. W dalszej kolejności zaznaczano zniszczenie rzeczy lub ubrania oraz bójkę (po 12,0%) wypadek lub uszkodzenie ciała (8,7%), samouszkodzenia (7,6%), kłopoty z policją oraz korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała (po 6,5%) oraz pływanie pod wpływem alkoholu, narkotyków lub dopalaczy (5,4%). Pozostałe problemy wskazywane były przez mniej niż 5 ankietowanych. Warto jednak wyszczególnić, że 4 osoby przyznały się do niechcianych doświadczeń seksualnych, po 3 osoby deklarują, że spowodowały wypadek pod wpływem alkoholu bądź narkotyków, uprawiały seks bez zabezpieczenia, stały się ofiarą rabunku lub kradzieży oraz korzystały z pomocy medycznej z powodu zatrucia alkoholem lub narkotykami.

Tabela 24. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczyłeś/iś następujących problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Bójka	11	81	12,0%	88,0%
Wypadek lub uszkodzenie ciała	8	84	8,7%	91,3%
Zniszczenie rzeczy lub ubrania	11	81	12,0%	88,0%
Poważna kłótnia	18	74	19,6%	80,4%
Stał(a)ś się ofiarą rabunku lub kradzieży	3	89	3,3%	96,7%
Kłopoty z policją	6	86	6,5%	93,5%
Korzystanie z pomocy medycznej z powodu zatrucia alkoholem, zażycia narkotyków lub dopalaczy	3	89	3,3%	96,7%

Korzystanie z pomocy medycznej z powodu wypadku lub uszkodzenia ciała	6	86	6,5%	93,5%
Seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji)	3	89	3,3%	96,7%
Niechciane przez Ciebie doświadczenia seksualne	4	88	4,3%	95,7%
Samouszkodzenia	7	85	7,6%	92,4%
Kierowanie pojazdem będąc pod wpływem alkoholu, narkotyków lub dopalaczy	2	90	2,2%	97,8%
Spowodowanie wypadku będąc pod wpływem alkoholu, narkotyków lub dopalaczy	3	89	3,3%	96,7%
Pływanie będąc pod wpływem alkoholu, narkotyków lub dopalaczy	5	87	5,4%	94,6%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

5.3. Doświadczenia osobiste związane z uzależnieniami behawioralnymi

Doświadczenia osobiste w kontekście uzależnień behawioralnych zbadano w oparciu o informacje dotyczące użytkowania urządzeń elektronicznych, korzystania z mediów społecznościowych, a także grania w gry hazardowe.

Młodzież zapytano o to, jak często korzysta z urządzeń elektronicznych, takich jak tablet, komputer, telefon i konsola, w celach nie związanych z nauką. W świetle uzyskanych odpowiedzi, badani uczniowie najczęściej korzystają z telefonu – 73,8% robi to codziennie, oraz komputera – tu na codzienne użytkowanie wskazało 32,6%. W przypadku tabletu i konsoli odsetek odpowiedzi wskazujących na codzienne korzystanie z tych urządzeń był niższy i wynosi odpowiednio 8,8% i 13,0%.

Tabela 25. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych, w celach nie związanych z nauką?

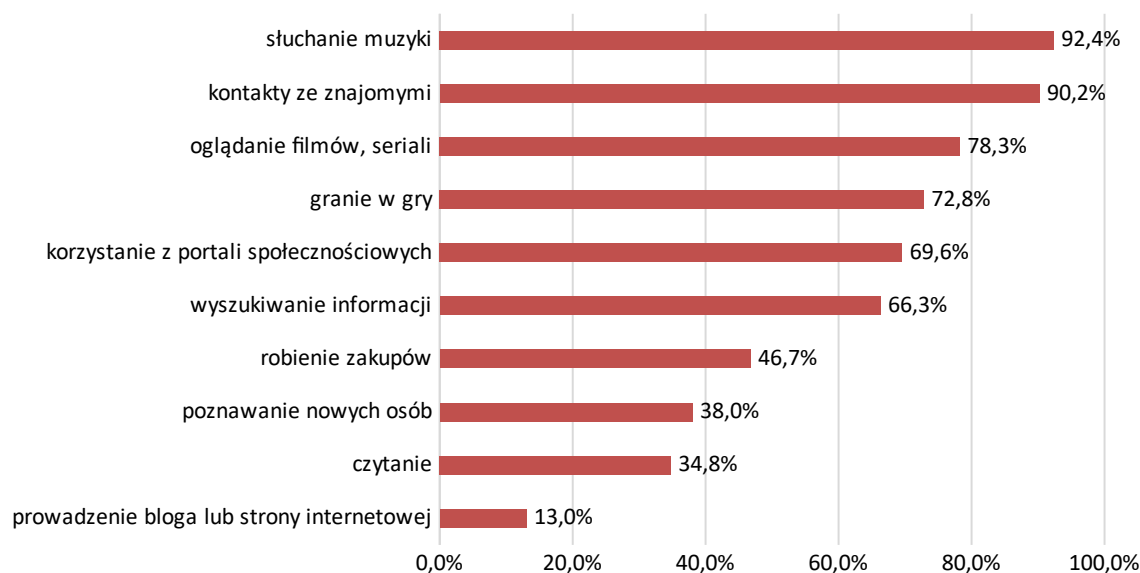
Wyszczególnienie	Wcale	Okazjonalnie	Raz lub kilka razy w miesiącu	Kilka razy w tygodniu	Codziennie
Telefon	3,3%	8,7%	2,2%	12,0%	73,8%
Komputer	6,5%	15,2%	17,4%	28,3%	32,6%

Tablet	64,1%	14,1%	6,5%	6,5%	8,8%
Konsole do gier	40,2%	26,1%	10,9%	9,8%	13,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Wśród głównych powodów, z jakich młodzież korzysta z urządzeń elektronicznych w celach nie związanych z nauką, największy odsetek respondentów wskazał słuchanie muzyki (92,4%), kontakty ze znajomymi (90,2%), oglądanie filmów i seriali (78,3%) oraz granie w gry (72,8%). Więcej niż połowa badanych deklaruje korzystanie z portali społecznościowych (69,6%) oraz wyszukiwanie informacji (66,3%). Mniejszy odsetek respondentów wskazywał natomiast na robienie zakupów (46,7%), poznawanie nowych osób (38,0%), czytanie (34,8%) oraz prowadzenie bloga lub strony internetowej (13,0%).

Wykres 5. Z jakich powodów, poza nauką, najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Pogłębionej analizie poddano korzystanie z mediów społecznościowych oraz granie na urządzeniach elektronicznych. W ciągu 7 dni przed przeprowadzeniem badania z mediów społecznościowych w dni od poniedziałku do piątku nie korzystało 8,7% ankietowanych, natomiast w soboty i niedziele 10,9%. W dzień powszedni młodzież najczęściej korzysta z mediów społecznościowych pół godziny lub mniej, na co wskazuje 22,8% ankietowanych, jednak niewiele mniej korzysta z nich 6 godzin lub więcej (20,7%), a także 2-3 godziny (19,6%) i około 4-5 godzin (17,4%). Sytuacja różni się w soboty i niedziele – w tych dniach młodzież najczęściej korzysta z mediów społecznościowych 6 godzin i więcej (33,7%) oraz 4-5 godzin (16,3%).

Tabela 26. Czy w ciągu ostatnich 7 dni korzystałeś/łaś z mediów społecznościowych?

Wyszczególnienie	Nie	Pół godziny lub mniej	Okolo 1 godziny	Okolo 2-3 godzin	Okolo 4-5 godzin	6 godzin lub więcej
W dni od poniedziałku do piątku	8,7%	22,8%	10,9%	19,6%	17,4%	20,7%
Soboty i niedziele	10,9%	16,3%	10,9%	12,0%	16,3%	33,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Do grania w gry na urządzeniach elektronicznych w ciągu tygodnia przed badaniem przyznaje się 73,9% ankietowanych w odniesieniu do dni powszednich oraz 77,2% w odniesieniu do sobót i niedziel. Wyniki wykazują, że młodzież nieco dłużej gra w soboty i niedziele. W tych dniach 19,6% respondentów deklaruje granie przez około 2-3 godziny (19,6%) oraz około 4-5 godzin (17,4%), natomiast po 14,1% badanych gra około godziny i 6 godzin lub więcej. W dni powszednie najwięcej osób gra około 2-3 godzin (30,4%), natomiast grę 4 godziny i powyżej deklaruje 12,0% badanych.

Tabela 27. Czy w ciągu ostatnich 7 dni grałeś/łaś w gry na urządzeniach elektronicznych?

Wyszczególnienie	Nie	Pół godziny lub mniej	Okolo 1 godziny	Okolo 2-3 godzin	Okolo 4-5 godzin	6 godzin lub więcej
W dni od poniedziałku do piątku	26,1%	13,0%	18,5%	30,4%	3,3%	8,7%
Soboty i niedziele	22,8%	12,0%	14,1%	19,6%	17,4%	14,1%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W celu przybliżenia stopnia zagrożenia uczniów uzależnieniami behawioralnymi zapytano ich, czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych miały miejsce określone sytuacje. Okazało się, że 53,2% badanych uczniów chodziło bardzo późno spać w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych; 39,2% deklaruje, że rodzina zwracała im uwagę, że zbyt długo z nich korzystają; 32,6% odczuwało gorsze samopoczucie z powodu korzystania z urządzeń, a 30,5% zapominało z tego powodu o codziennych obowiązkach. Ponadto 21,8% ankietowanych wykazywało zdenerwowanie, gdy ktoś przeszkadzał im w korzystaniu z urządzeń elektronicznych.

Spośród badanych uczniów 81,6% nigdy nie wagarowało ze względu na korzystanie z urządzeń elektronicznych; 75,0% deklaruje, że nauczyciele nie zwracali im uwagi w związku z pogorszeniem się w nauce; 73,9% nie denerwowało się, gdy ktoś im przeszkadzał; 65,2% twierdzi, że nie zapominało o codziennych obowiązkach, a 64,1% nie odczuwało gorszego samopoczucia.

Tabela 28. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy... ?

Wyszczególnienie	Tak, często	Tak, czasami	Nie	Trudno powiedzieć
Rodzina zwracała Ci uwagę, że zbyt długo z nich korzystasz?	12,0%	27,2%	53,3%	7,5%
Chodziłeś bardzo późno spać?	23,9%	29,3%	40,2%	6,6%
Zapominałeś/łaś o codziennych obowiązkach?	12,0%	18,5%	65,2%	4,3%
Wagarowałeś/łaś?	4,3%	9,8%	81,6%	4,3%
Nauczyciele zwracali Ci uwagę, że pogorszyłeś się w nauce?	3,3%	15,2%	75,0%	6,5%
Denerwowałeś/łaś się, gdy ktoś przeszkadzał Ci korzystać z urządzeń?	6,6%	15,2%	73,9%	4,3%
Odczuwałeś/łaś gorsze samopoczucie (np. bóle	14,1%	18,5%	64,1%	3,3%

kręgosłupa, oczu, zmęczenie)?				
-------------------------------	--	--	--	--

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W kontekście uzależnień behawioralnych młodzież zapytano także o to, czy grała w gry hazardowe, tj. takie, w których stawia się pieniądze i można je wygrać. W świetle uzyskanych odpowiedzi kiedykolwiek w życiu grało w takie gry 19,6% ankietowanych, w ciągu ostatnich 12 miesięcy było to 10,9%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni 4,3% respondentów.

Tabela 29. Czy grałeś/łaś w gry hazardowe, tj. takie, gdzie stawia się pieniądze i można je wygrać, np. karty, loterie, zakłady sportowe, automaty?

Wyszczególnienie	Tak	Nie
Kiedykolwiek w życiu?	19,6%	80,4%
W ciągu ostatnich 12 miesięcy?	10,9%	89,1%
W ciągu ostatnich 30 dni?	4,3%	95,7%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród badanych uczniów, w ostatnich 12 miesiącach 13,0% grało na loteriach; 8,7% na automatach; 6,3% obstawiało zakłady sportowe, a 4,3% grało w karty lub kości.

5.4. Zagrożenie uzależnieniami w najbliższym otoczeniu

Niniejsza część badania obejmuje obserwacje i spostrzeżenia respondentów, dotyczące kontaktu z substancjami psychoaktywnymi oraz zjawiskiem uzależnień behawioralnych w ich najbliższym otoczeniu.

Ankietowani dostrzegają problem uzależnień od substancji psychoaktywnych w swoim środowisku. Spośród badanej młodzieży 30,4% zna osoby, które w ich opinii mogą być uzależnione od alkoholu, przy czym 14,1% deklaruje, że zna 1 taką osobę; 9,8% wskazuje, że zna od 2 do 5 takich osób, natomiast 6,5%, że zna więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione. Według 69,6% badanych w ich otoczeniu nie ma osób uzależnionych od alkoholu.

Problem uzależnienia od narkotyków jest dostrzegany w mniejszej skali. Spośród badanej młodzieży, 12,0% twierdzi, że zna jedną osobę, której może on dotyczyć; 5,4% deklaruje, że zna od 2 do 5 takich osób, natomiast 3,3% – że zna więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione od narkotyków. Według 79,3% respondentów problem uzależnienia od narkotyków w ich otoczeniu nie jest zauważalny.

Tabela 30. Czy znasz w swoim otoczeniu osoby, które w Twojej opinii mogą być uzależnione:....?

Wyszczególnienie	Tak, znam 1 taką osobę	Tak, znam od 2 do 5 takich osób	Tak, znam więcej niż 5 takich osób	Nie znam takich osób
od alkoholu?	14,1%	9,8%	6,5%	69,6%
od narkotyków?	12,0%	5,4%	3,3%	79,3%
od mediów społecznościowych?	9,8%	14,1%	20,7%	55,4%
od gier na urządzeniach elektronicznych?	9,8%	16,3%	17,4%	56,5%
od gier hazardowych?	3,3%	2,2%	0,0%	94,5%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

W przypadku uzależnień behawioralnych, 44,6% ankietowanych deklaruje, że zna osoby, które mogą być uzależnione od mediów społecznościowych, przy czym 9,8% twierdzi, że zna jedną taką osobę; 14,1% deklaruje, że zna od 2 do 5 osób, a 20,7% – więcej niż 5 osób dotkniętych problemem takiego uzależnienia. W opinii 43,5% badanych w ich otoczeniu są osoby, które mogą być uzależnione od gier na urządzeniach elektronicznych. Spośród uczestników badania, 9,8% deklaruje, że zna 1 osobę uzależnioną; 16,3% zna od 2 do 5 osób, a 17,4% badanych twierdzi, że ma w otoczeniu więcej niż 5 osób, które mogą być uzależnione od gier. Najmniejszy odsetek ankietowanych (5,5%) zauważa problem uzależnień od hazardu.

Badani zostali zapytani o szczegółowe spostrzeżenia dotyczące używania substancji psychoaktywnych przez ich znajomych. W świetle uzyskanych odpowiedzi, największy odsetek młodych ludzi pali papierosy i pije napoje alkoholowe. Spośród ankietowanych 34,8% twierdzi, że kilkoro ich znajomych pali papierosy; 19,8% ocenia, że robi to sporo osób, a 12,0% deklaruje, że większość. W przypadku napojów alkoholowych 32,6% respondentów twierdzi, że pije je kilka znajomych osób; 9,8% uważa, że sporo osób pije, a 10,9% wskazuje na większość swoich znajomych. Upijanie się, w opinii 22,8% badanej młodzieży, dotyczy kilkorga osób w ich otoczeniu, a 5,4% wskazuje na sporą ich liczbę.

Najmniej rozpowszechnione wśród młodzieży wydają się substancje takie jak ecstasy i środki wziewne, ponieważ w ich przypadku największy odsetek respondentów deklaruje, że nikt spośród znajomych osób ich nie używa (odpowiednio 94,6% i 92,4%). Nieco mniej ankietowanych uważa, że nikt spośród ich znajomych nie bierze środków nasennych lub uspokajających bez przepisu lekarza (87,0%) oraz nie pali marihuany lub haszyszu (80,4%).

Tabela 31. Ile spośród Twoich znajomych...?

Wyszczególnienie	Nikt	Kilka osób	Sporo	Większość	Wszyscy
Pali papierosy	32,6%	34,8%	19,6%	12,0%	1,1%
Pije napoje alkoholowe	43,5%	32,6%	9,8%	10,9%	3,3%
Upija się	65,2%	22,8%	5,4%	4,3%	2,2%
Pali marihuanę lub haszysz	80,4%	14,1%	1,1%	2,2%	2,2%
Bierze środki nasenne lub uspokajające bez przepisu lekarza	87,0%	8,7%	2,2%	0,0%	2,2%
Bierze ecstasy	94,6%	3,3%	0,0%	0,0%	2,2%
Używa środków wziewnych	92,4%	5,4%	0,0%	0,0%	2,2%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondenci zostali zapytani również o obserwacje ich środowiska lokalnego, dotyczące picia alkoholu bądź zażywania innych substancji psychoaktywnych. W świetle uzyskanych odpowiedzi, prawie trzy czwarte ankietowanych (70,6%) widuje młodzież palącą papierosy, natomiast 56,5% zauważa młodzież pijącą alkohol. Według 74,0% badanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie było widać młodzieży zażywającej narkotyki bądź dopalacze.

Tabela 32. Czy zauważyłeś/łaś w ciągu ostatnich 12 miesięcy...?

Wyszczególnienie	Tak, często	Tak, czasami	Nie	Trudno powiedzieć
------------------	-------------	--------------	-----	-------------------

młodzież pijącą alkohol?	27,2%	29,3%	30,5%	13,0%
młodzież palącą papierosy?	47,8%	22,8%	22,8%	6,6%
młodzież zażywającą narkotyki lub dopalacze?	6,5%	6,5%	74,0%	13,0%
kobiety w ciąży pijące alkohol?	10,9%	7,6%	70,6%	10,9%
kobiety w ciąży palące papierosy?	15,2%	19,6%	59,8%	5,4%
osoby prowadzące pojazdy pod wpływem alkoholu?	5,4%	13,0%	66,3%	15,3%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Również prawie trzy czwarte badanych uczniów (70,6%) deklaruje, że nie widziało kobiet w ciąży pijących alkohol, jednak 18,5% twierdzi, że je widuje. W przypadku ciężarnych palących papierosy – są one widywane przez 34,8% respondentów. Osoby prowadzące pojazdy pod wpływem alkoholu były widziane w ostatnim roku przez 18,4% badanych.

5.5. Doświadczenia związane z przemocą i cyberprzemocą

5.5.1 Charakterystyka przemocy

Przemoc jest zjawiskiem dość powszechnym we współczesnym świecie. Występuje w różnych sferach życia, w mediach, w codziennym funkcjonowaniu wielu osób. Potocznie utożsamiana jest z brutalnością, okrucieństwem i przestępczością, częściej kojarzona z jej fizycznymi przejawami, pozostawiającymi widoczne ślady. Definicje przemocy są różne. Najczęściej wskazuje się na relację między ludźmi, która opiera się na użyciu przeważającej siły, utrudniając tym samym samoobronę osoby pokrzywdzonej. Przemocy nie należy utożsamiać więc z agresją, ponieważ różnią się one asymetrią siły – w przemocy występuje ona zawsze po stronie sprawcy, a w przypadku agresji jest zrównoważona¹⁵.

Na potrzeby niniejszej analizy można przyjąć definicję, w świetle której przemoc definiowana jest jako „intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody”¹⁶. Charakteryzuje się ona następującymi cechami: ma charakter intencjonalny, sprawca wykazuje przewagę nad ofiarą, powoduje szkody psychiczne i fizyczne oraz wywołuje cierpienie u osoby doznającej przemocy, a także jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich,

15 J. Helios, W. Jedlecka, *Współczesne oblicza przemocy. Zagadnienia wybrane*, Wrocław 2017, s. 15.

16 <http://www.niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/6-co-to-jest-przemoc>.

narusza prawa i dobra osobiste ofiary, takie jak prawo do szacunku, ochrony zdrowia czy kontaktów z rodziną. Przemoc może przyjmować różnorodne formy. Są to w szczególności:

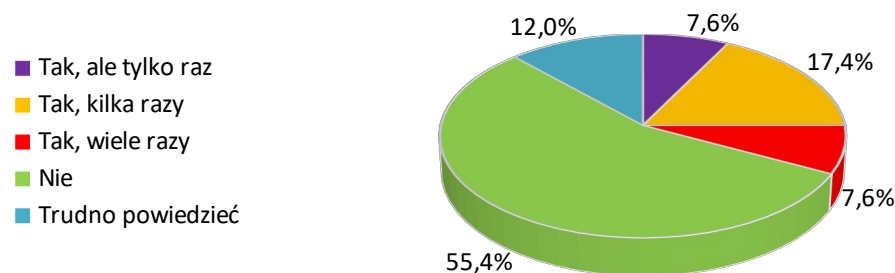
- 1) przemoc fizyczna – zwrócona przeciwko fizyczności człowieka, niosąca ryzyko uszkodzenia ciała poprzez takie zachowania jak np.: popychanie, potrząsanie, bicie;
- 2) przemoc psychiczna – zmierzająca do poniżenia ofiary, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości; obejmuje wszystkie działania (z wyjątkiem użycia siły fizycznej), służące obniżeniu poczucia własnej wartości, wywołaniu stanów lękowych i zaburzeń osobowości oraz zahamowania procesu osobistego rozwoju, takie jak np. szantaż emocjonalny, manipulacja, śledzenie, nękanie telefonami, wysyłanie anonimów;
- 3) przemoc seksualna – polega na zmuszaniu ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej, a także na zachowaniach sprowadzających ją do roli obiektu seksualnego, poprzez np. niechciane dotykanie, szczypienia, klepanie, upokarzające żarty i gesty;
- 4) przemoc ekonomiczna – obejmuje działania służące ograniczeniu swobodnego dysponowania pieniędzmi i własnymi dobrami bądź dostępu do dóbr wspólnych; może polegać np. na odbieraniu pieniędzy i kontrolowaniu wydatków.

Wśród innych form przemocy można wskazać także zaniedbanie, polegające na nie zaspokajaniu podstawowych potrzeb fizycznych i psychicznych osoby; przemoc symboliczną, czyli narzucanie sposobu rozumienia rzeczywistości oraz cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem nowoczesnych technologii, najczęściej telefonów komórkowych i internetu.

5.5.2. Doświadczenia młodzieży związane z przemocą

W świetle uzyskanych informacji 55,4% respondentów nigdy nie doświadczyło przemocy; 17,4% badanych twierdzi, że doświadczyło jej kilka razy w życiu, natomiast po 7,6% uczniów deklaruje, że doświadczyło jej raz bądź wiele razy.

Wykres 6. Czy kiedykolwiek doświadczyłeś/iś przemocy?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Spośród 41 osób, które doświadczyły lub mogły doświadczyć przemocy, 32 osoby (78,1%) twierdzą, że była to przemoc psychiczna, 21 osób (51,2%) wskazuje na przemoc fizyczną,

9 osób (22,0%) na zaniedbanie, a 4 osoby (9,8%) na przemoc ekonomiczną. Najczęściej sprawcami przemocy byli w tych przypadkach koledzy ze szkoły, na co wskazuje 51,2% spośród 41 osób, które jej doświadczyły, natomiast w dalszej kolejności są to rodzice (26,8%), obce i nieznane osoby (24,4%) oraz rodzeństwo (19,5%).

Specyficzną formą przemocy jest cyberprzemoc, czyli przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera, określana również jako cyberbullying, nękanie, dręczenie czy prześladowanie w internecie. Podobnie jak przemoc tradycyjna stanowi regularne, podejmowane z premedytacją działanie wobec osoby słabszej. Zjawisko to może przybierać różne formy, np. agresji słownej, zamieszczania przykrych komentarzy na profilach innych osób na portalach społecznościowych, szantażowania, włamania na konto i podszywania się pod kogoś, wykluczania z grona znajomych w internecie, szantażowania lub celowego ignorowania. Nastolatki najczęściej doświadczają przemocy i agresji w sieci ze względu na: poglądy (14,9%), wygląd (13,5%), upodobania (11,6%) oraz narodowość (8,1%). Inne motywy to orientacja seksualna, religia, kolor skóry, płeć czy zła sytuacja finansowa¹⁷.

Uczniowie, którzy wzięli udział w badaniu zostali zapytani o to, czy doświadczyli przemocy w sieci w postaci zastraszania, wyzywania, ośmieszania lub szantażu. W świetle uzyskanych odpowiedzi, 35,9% respondentów doświadczyło wyzywania w sieci; 23,9% zostało ośmieszonych; 13,0% doświadczyło szantażu, a 12,0% zastraszania.

¹⁷ A. Borkowska, *Cyberprzemoc. Włącz blokadę na nękanie. Poradnik dla rodziców*, s. 8-9.

Tabela 33. Czy doświadczyłaś/łeś przemocy w sieci w następujących postaciach?

Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
zastraszanie	11	81	12,0%	88,0%
wyzywanie	33	59	35,9%	64,1%
ośmieszanie	22	70	23,9%	76,1%
szantaż	12	80	13,0%	87,0%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Głębszemu poznaniu rodzaju cyberprzemocy, jakiej doświadczyli respondenci, bądź której byli sprawcami, służyło pytanie o konkretne formy zachowań. Spośród badanej młodzieży po 7,6% przyznaje się do tego, że podszywało się w internecie pod inną osobę, a także do pisania na forum przykrych komentarzy; a po 2,2% zamieściło w internecie zdjęcie innej osoby celem ośmieszenia jej, bądź szantażowało kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych, takich jak telefon czy internet.

Tabela 34. Czy zdarzyły Ci się następujące sytuacje?

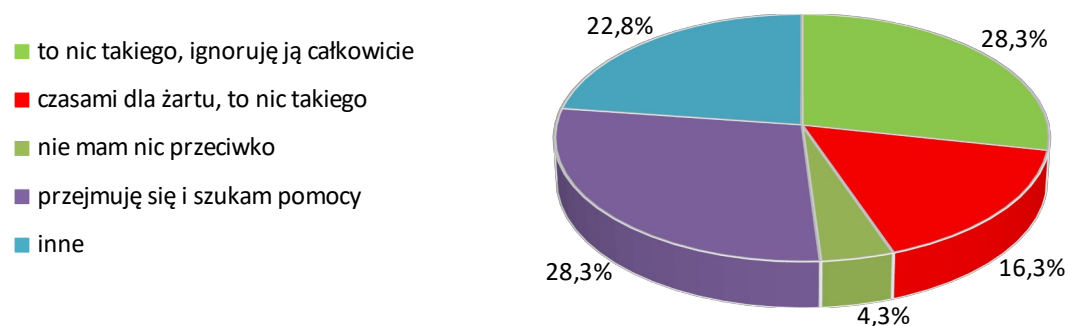
Wyszczególnienie	Liczba wskazań		%	
	Tak	Nie	Tak	Nie
Zamieściłam/łem w internecie zdjęcie innej osoby, aby ją ośmieszyć	2	90	2,2%	97,8%
Pisałam/łem na forum komentarze, aby sprawić komuś przykrość	7	85	7,6%	92,4%
Podszywałam/łem się w internecie pod kogoś innego	7	85	7,6%	92,4%
Szantażowałam/łem kogoś za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet)	2	90	2,2%	97,8%
W internecie ktoś zamieścił kompromitujące mnie zdjęcia/filmy	10	82	10,9%	89,1%

Ktoś pisał pod moimi postami przykre komentarze	17	75	18,5%	81,5%
Ktoś podszywał się pode mnie w internecie	13	79	14,1%	85,9%
Ktoś mnie szantażował za pomocą narzędzi elektronicznych (telefon, internet)	10	82	10,9%	89,1%

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Prawie jedna piąta badanych uczniów twierdzi, że doświadczyła tego, iż ktoś pisał pod ich postami przykre komentarze (18,5%); 14,1% respondentów twierdzi, że ktoś podszywał się pod nich w internecie; natomiast po 10,9% deklaruje, że ktoś zamieścił w internecie kompromitujące zdjęcia lub filmy bądź stał się ofiarą szantażu za pomocą narzędzi elektronicznych.

Wykres 7. Jakie są Twoje odczucia wobec cyberprzemocy?

ŹRÓDŁO: OPRACOWANIE WŁASNE NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ ANKIETOWYCH.

Respondentów zapytano również o odczucia wobec cyberprzemocy. Po 28,3% badanych twierdzi, że przejmują się jej przejawami i szukają pomocy oraz że ignorują ją całkowicie, ponieważ to nic takiego; 16,3% traktuje ją jak żart, a odpowiedź *Nie mam nic przeciwko* wskazało 4,3% uczniów. Aż 22,8% uczniów zaznaczyło odpowiedź *Inne*, co mogło oznaczać, że w kafeterii odpowiedzi nie znaleźli sformułowania bliskiego swojemu postrzeganiu cyberprzemocy lub nie mają własnego zdania na ten temat.

6. Wyniki badania ankietowego sprzedawców alkoholu

Badania ankietowe wśród przedstawicieli sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Prabuty obejmują przede wszystkim ich obserwacje dotyczące zjawiska uzależnień w otoczeniu lokalnym

W badaniu ankietowym wzięło udział 10 przedstawicieli sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Prabuty, w tym 7 kobiet i 3 mężczyzn. Wiek respondentów był dość zróżnicowany. Spośród nich po 4 osoby były w przedziale od 34 do 44 lat oraz od 45 do 59 lat, natomiast po jednej osobie miało do 29 lat i od 60 lat wzwyż.

Opinie sprzedawców alkoholu zostały przedstawione poniżej:

- według 9 osób skala problemu uzależnień w gminie jest *duża* lub *bardzo duża* oraz wzrosła w ostatnich 3 latach;
- w opinii 5 osób w gminie alkohol *rzadko* jest sprzedawany osobom niepełnoletnim; 3 osoby twierdzą, że *czasami*, a 2 wskazują na to, że *często*;
- w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie 5 osób *rzadko* zauważało próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie, 2 osoby *czasami*, 1 osoba *rzadko* i również 1 osoba nie widziała ich nigdy;
- w ostatnich 12 miesiącach próby zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe były *często* zauważane przez 8 osób i *czasami* przez 2 osoby;
- spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży zauważane było *rzadko* przez 4 osoby oraz *często* i *czasami* przez 3 osoby;
- sytuacje zakłócania porządku przez osoby nietrzeźwe w obrębie punktu sprzedaży zauważane były *rzadko* przez 5 osób, przez 2 osoby *rzadko* i 1 osobę *często*.

Spośród ankietowanych sprzedawców napojów alkoholowych, 9 osób deklaruje, że w punkcie sprzedaży, w którym pracują znajdują się informacje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym oraz osobom do 18 roku życia, natomiast 8 osób twierdzi, że w ich punkcie są zamieszczone informacje o szkodliwości alkoholu.

7. Wyniki badania ankietowego przedstawicieli służb społecznych

Badanie ankietowe wśród przedstawicieli służb społecznych obejmuje przede wszystkim ich obserwacje problemu uzależnień w Gminie Prabuty bazując na doświadczeniu zawodowym

w pracy w instytucjach i zespołach działających w obszarze pomocy społecznej, ochrony zdrowia i innych. W badaniu wzięło udział 5 osób (3 kobiety i 2 mężczyzn), reprezentujących placówki oświatowe, służbę zdrowia, zespół interdyscyplinarny oraz sąd. Wszystkie osoby charakteryzowały się stażem pracy od 11 lat wzwyż

W opinii badanych przedstawicieli służb społecznych uzależnienia stanowią istotny problem w Gminie Prabuty. Wszyscy respondenci wskazali, że skala problemu uzależnień od alkoholu jest duża, natomiast odnośnie problemu uzależnień od narkotyków wskazano na skalę dużą lub brak wiedzy na ten temat. Według 4 osób spożycie alkoholu wśród mieszkańców gminy w ostatnich 3 latach wzrosło.

Respondenci zostali poproszeni o dokonanie opisowej oceny, jakie grupy społeczne i środowiska, w ich opinii, najczęściej sięgają po alkohol i/lub narkotyki w Gminie Prabuty. Najczęściej wskazywano, że problem uzależnień od substancji psychoaktywnych dotyczy głównie młodzieży, jednak narażone na niego są również osoby dorosłe.

Wśród mieszkańców można również zauważyć przypadki uzależnień behawioralnych, dotyczące głównie młodzieży. Respondenci zwracają uwagę przede wszystkim na nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych i internetu przez młodych ludzi:

Zdecydowanie obniżył się wiek osób nadużywających urządzeń elektronicznych - jest to modne i wygodne. Dzieje się tak często przy akceptacji i przyzwoleniu dorosłych. Rodzi to oczywiście problem braku kontroli dorosłych nad poczynaniami dzieci na portalach społecznościowych, komunikatorach, w sieci.

Przypadkom uzależnień, z którymi respondenci stykają się w swojej pracy, zwykle towarzyszą inne problemy. Wskazują oni m.in. na problemy opiekuńczo-wychowawcze, agresję, alienację społeczną, zaburzenie relacji, agresję słowną i fizyczną, rozkojarzenie, słabą pamięć, trudności logicznego myślenia, nadpobudliwość.

Wśród działań, jakie należy podjąć, aby zmniejszyć skalę i zagrożenie uzależnieniami w Gminie Prabuty, respondenci wymieniają działania i programy profilaktyczne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych; zajęcia sportowe, a także przedsięwzięcia ukierunkowane na rozwój zainteresowań oraz wspólne spędzanie czasu przez rodziny.

8. Podsumowanie

Przeprowadzone badania, oparte z jednej strony na analizie danych zastanych, a z drugiej na badaniu ankietowym mieszkańców, pozwalają wnioskować, że w Gminie Prabuty istnieje zagrożenie uzależnieniami, zarówno od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak i behawioralnymi. W przypadku alkoholu i papierosów wynika to w dużej mierze z ich dostępności oraz dość powszechnego występowania w codziennym życiu osób i rodzin. Z kolei narkotyki i dopalacze stanowią zagrożenie głównie z tego względu, że trudno przewidzieć kiedy i gdzie staną się dostępne, a także z uwagi na często dramatyczne i nagłe konsekwencje, zagrażające zdrowiu i życiu osób je zażywających.

Coraz większe znaczenie mają również uzależnienia behawioralne, w tym od internetu, mediów społecznościowych i gier na urządzeniach elektronicznych. Dotykają one głównie młodzieży, która dość intensywnie korzysta z nowych technologii, niejednokrotnie przenosząc do „sieci” swój świat i kontakty z rówieśnikami. Mogło to zostać nasilone w okresie epidemii, przede wszystkim przez brak bezpośrednich relacji ze znajomymi oraz zdalną naukę.

W świetle przedstawionych wyników badań rekomenduje się podejmowanie oddziaływań w dwóch, wskazanych niżej, obszarach:

1) Zapobieganie powstawaniu problemów uzależnień:

- realizacja programów edukacyjno-profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, dotyczących uzależnień od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- organizacja różnych form edukacji rodziców, dotyczących m.in. świadomego rodzicielstwa, porozumiewania się ze swoimi dziećmi i rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych;
- promowanie i organizacja alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież, osoby dorosłe i całe rodziny;
- działania na rzecz promocji zdrowia i zdrowego stylu życia;
- edukacja społeczna na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu, palenia papierosów, zażywania narkotyków i dopalaczy, w tym m.in. poprzez udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych, a także organizację kampanii lokalnych;
- edukacja społeczna na temat uzależnień behawioralnych, w tym od internetu, mediów społecznościowych, gier na urządzeniach elektronicznych, skierowana zarówno do dzieci i młodzieży, jak i dorosłych.

2) Wczesne wykrywanie i interwencja w przypadkach bezpośredniego zagrożenia i wystąpienia problemu uzależnień oraz minimalizacja negatywnych skutków:

- wczesna diagnoza środowisk rodzinnych pod kątem zagrożenia uzależnieniami, obejmująca interdyscyplinarne działania służące rozpoznaniu problemu oraz zaplanowaniu adekwatnych działań zaradczych;
- rozwój poradnictwa specjalistycznego, wsparcia socjalnego oraz pracy terapeutycznej z dziećmi, osobami dorosłymi i całymi rodzinami zagrożonymi i doświadczającymi uzależnień;
- wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia i samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i ich rodzin;
- funkcjonowanie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego jako miejsca pierwszego kontaktu dla osób zagrożonych i dotkniętych problemem uzależnień, jak również realizującego poradnictwo dla takich osób oraz inne wsparcie dostosowane do potrzeb.

Ważne będzie również wzmocnienie systemu instytucjonalnego i organizacyjnego gminy w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, w tym poprzez wzmocnienie współpracy interdyscyplinarnej, ustawiczne zwiększanie kompetencji pracowników służb społecznych, a także współpracę z organizacjami pozarządowymi, sołectwami i grupami nieformalnymi w zakresie przedsięwzięć służących m.in. zwiększaniu aktywności społecznej, rozwój oferty alternatywnych form spędzania wolnego czasu, edukacji społecznej itp.

Wdrożenie wskazanych wyżej rekomendacji może stanowić długi proces, ponieważ wymaga

z jednej strony działań realizowanych na bieżąco, zapewniających stałe oddziaływanie profilaktyczne oraz wsparcie osobom zagrożonym i dotkniętym problemem uzależnień.

Z drugiej strony natomiast należy rozważyć i podjąć działania długoterminowe, uwzględniające obecne i przyszłe uwarunkowania, służące wzmocnieniu zasobów instytucjonalnych gminy

w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz zapewnieniu, osobom tego potrzebującym, dostępu do specjalistycznej pomocy.

IV. ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU NARKOMANII DLA MAISTA I GMINY PRABUTY NA ROK 2022

Lp.	Zadania (zamierzenia)	Sposoby realizacji zadań (zamierzeń)	Instytucje odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji	Wskaźniki
-----	-----------------------	--------------------------------------	---	-------------------	-----------

I	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i środków odurzających.	1. Wydawanie zleceń na wykonanie opinii o stopniu uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	I-XII	Liczba osób skierowanych na badanie; Liczba wydanych opinii;
		2. Prowadzenie rozmów motywujących do leczenia odwykowego, udzielanie informacji o działalności GKRPA i możliwości podjęcia terapii, posiedzenia GKRPA.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	I-XII	Liczba przyjętych wniosków o objęcie leczeniem odwykowym, liczba osób wezwanych na posiedzenie GKRPA;
		3. Dyżury Przewodniczącego oraz członków GKRPA.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	I-XII	Liczba udzielonych informacji;
II	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i przemoc w rodzinie pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.	1. Dyżury psychologa, krótkoterminowa pomoc psychologiczna, indywidualne lub grupowe wsparcie psychologiczne dla osób doświadczających przemocy lub będących w kryzysie.	Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba udzielonych porad psychologicznych, podjętych interwencji; Liczba osób/rodzin objętych wsparciem;
		2. Dyżury radcy prawnego.	Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba udzielonych porad prawnych;
		3. Konsultacje, warsztaty, pomoc	Miejsko-Gminny	I-XII	Liczba osób korzystających z warsztatów,

		psychologiczna –dzieci, młodzież, rodzice, opiekunowie.	Ośrodek Pomocy Społecznej		konsultacji i pomocy psychologicznej;
III	Powadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	1. Przeprowadzenie Programów Profilaktycznych oraz zajęć edukacyjno-warsztatowych dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych z terenu Miasta i Gminy Prabuty.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Dyrektorzy szkół Miasta i Gminy Prabuty	I-VI IX-XII	Liczba uczestników, zajęć, liczba wspieranych organizacji, liczba przeprowadzonych działań;
		2. Wspieranie działalności placówki wsparcia dziennego.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba dzieci objętych wsparciem placówki wsparcia dziennego;
		3. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży z wykorzystaniem bazy sportowej na terenie Miasta i Gminy Prabuty poprzez organizowanie zajęć sportowych połączonych z realizacją programów profilaktycznych.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	IV – VI IX -X	Liczba uczestników, zajęć, liczba przeprowadzonych działań;
		4. Organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, ubogich z Miasta i Gminy Prabuty.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	VI-IX	Zwiększenie kompetencji i efektywności pracy członków GKRPA;
		5. Szkolenia dotyczące przemocy, uzależnień od alkoholu, narkotyków i	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba szkoleń, liczba osób biorący udział w szkoleniach;

		uzależnień behawioralnych w tym specjalistyczne szkolenia dla członków GKRPA oraz osób z instytucji współpracujących z GKRPA.			
IV	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych.	1. Organizowanie wydarzeń społeczno-kulturalnych, imprez, turniejów profilaktycznych, spotkań, konkursów, zabaw adresowanych do mieszkańców Miasta i Gminy Prabuty stanowiących promocję zdrowego stylu życia.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba instytucji, organizacji, osób fizycznych którym udzielono pomocy;
		2. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Miejsko- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	I-XII	Liczba placówek współpracujących;
V	Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.	Przeprowadzanie kontroli, podejmowanie interwencji w przypadku nieprzestrzegania zasad i warunków korzystania z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	I-XII	Liczba skontrolowanych punktów, liczba przeprowadzonych kontroli, liczba punktów sprzedaży w obszarach o zwiększonym ryzyku występowania negatywnych skutków używania alkoholu;
Ogółem: 225.000,00 zł.					

V. DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.

1. Do zadań ustawowych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należy:

1.1. Opiniowanie, inicjowanie i współpraca w zakresie realizacji zadań wykonywanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

1.2. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu a w szczególności :

a) przyjęcie zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu z jednoczesnym występowaniem przesłanek z art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,

b) wezwanie na rozmowę osoby co do której wpłynęło zgłoszenie i motywowanie jej do zaprzestania nadużywania alkoholu i/lub poddania się dobrowolnemu leczeniu,

c) w przypadku braku zgody na dobrowolne leczenie się – skierowanie na badania przez biegłych (psycholog, psychiatra) w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia,

d) przygotowanie dokumentacji związanej z postępowaniem sądowym,

e) złożenie wniosku o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego.

1.3. W przypadku wystąpienia równocześnie przemocy, uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty”.

1.4. Opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust.1 i 2 ustawy, limitu punktów i zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

1.5. Kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia Burmistrza).

2. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2.1. Wynagrodzenie członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Prabutach finansowane jest z budżetu Miasta i Gminy Prabuty w ramach środków przeznaczonych na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii.

2.2. Członek Komisji ma obowiązek uczestnictwa w posiedzeniach.

2.3. Za udział w posiedzeniach oraz innych pracach Komisji, członkom Komisji przysługuje ryczałt miesięczny w wysokości:

Przewodniczący Komisji – 400,00 zł. brutto

Sekretarz Komisji – 400,00 zł. brutto

Członek Komisji – 250,00 zł. brutto

2.4. Wynagrodzenie, o którym mowa w punkcie 2.1, 2.2 i 2.3 wypłacane są na podstawie listy obecności, płatne w terminie do 28-go dnia każdego miesiąca.

VI. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

1. Podniesienie świadomości mieszkańców Miasta i Gminy Prabuty wobec skutków nadużywania napojów alkoholowych.
2. Zwiększenie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczeniem spożycia napojów alkoholowych oraz redukcję dostępności i zapotrzebowania na substancje odurzające.
3. Udzielenie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom.
4. Zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach poprzez modyfikowanie stylu życia, wolnego od wszelkich używek, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Zwiększenie świadomości mieszkańców na temat różnych form przemocy i faktu, że jest to przestępstwo, na które niema przyzwolenia we współczesnym świecie.